

Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana kaumbo-kwáái aiyayaan-iyayoy. miráumai-ima maisuwéna Yóni Ísun-aii agaimakáiyé. Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yóni kwemá séna Ísun-aaiyavai áraire sígwáé séna maarán-áimbá agaimakáiyé. Áánútuna imáyáama agaráátínkáiwaima marapá'á maránkaraimba kwemá Ísuman-iyé. Yóni séna kwemá Áánútun-aagoman-iyé siráiyé. Ísu Áánútu ááninko sáwí-imayáao tátokaimpinkemba iyásínkáiwaiman-iyé sénááontavai Ísu kawé'-má'yái ímo awánarom-bayai mairáiyé. évakarawai kwenááiyavai áraire sésa kwená aampa'á kwárówasa évakarawai kamparé sésa simái sáwí'a umánkaraawe. Ísu Áánútunopa'o iyí-ámbá éna áraikona ááimba éna maí'mai'a ónááowaina ááimban-iyé-aintavai áraire sewái Ísu aúnái'a umái maí'mai'a ónááoni'a kwéumatinkaiyé. aúnái'a umái maí'mai'a kwéomba ááimba kwéasaawe. mirán-áimbá Yóni agaimakáiyé.

1 ¹ ááinka'a maramá íma kwáyonka'a Áánútuna imáyáama agaráátínkáiwaima kwenáwí'a Áánútun-aagoman-iyé. Áánútun-aagoma aasiyaasí ména Áánútuwe ména kwemá Áánútuma póna ² ááinka'a Áánútun-aagoma Áánútuwe ména ³ amápa-tantaa'a úmarowana Áánútu imáyáama amúwana amápa-tantaa'a minkánáa paárurain-tantaa'a úmakaiyé.

⁴ Áánútun-aagoma kwaásimo maí'mai'o ónááowaina ááimban-iyé. miraúmai kwemá kwaásivimba sáma kamátinkena ⁵ túnín-ayampa'a sáma kaisaná túnín-tantaakoma sámo kain-tántáákómbá íma usáyaaíténa uvisínkaiyé. ⁶ moóráwai áwí'a Yóni máyowana Áánútuma ai'maréna ⁷ sámo kain-áimbá maimaé amápa-kwaasiva'a kwinasá mináimbá isésa sésa árai'a Ísu Káráísitima kwaási sáma kamátinkaiwaiman-iyé sígwáé súwana ⁸ Yóni kwemá íma sámo kamátinkaina'a póna sámo kamátinkaindawain-aii maimaéna kuráiyé. ⁹ Áánútun-aagoma amápa-kwaasivimba sáma kamátinkaiwaiman-iyé. Yóni simátímakainka'a Áánútun-aagoma marapá-kwáásívímbá kumpaáruraiyé.

¹⁰ Áánútun-aagoma maramá tarórumakena marapá'á kumbáyowasa marapá-kwáásí kwená ááimba íma kawé'á umái awánaraawe. ¹¹ kwenamáapa'a kumbáyowasa kwenamááraa íma paru umánkombanivo ¹² évakarawai paru umánkesa kwentávésa sésa árai'a Áánútunopakemba

kunkáiyē suwaná póna miwíyávēna séna Áánútuna iyámpóiyomban-owe siráiyē. ¹³kwaási kentí imáyáavinkení'a umái kwématinkaaavo Áánútuna iyámpói íma miráumai Áánútuna iyámpóiraani'a kwéowe. Áánútu kwená imáyáavinkemba umátínkáimba pósa Áánútuna iyámpóiraani'a kwéowe.

¹⁴Áánútun-aaigoma kwaásima aúkena marapá'á ména kentáávímbá máyowata awánaraumne. paru-yántáákwará arupí-yantaakwara'a kwempímbá sáwíva'a kwáyon-kwaasi póna ságayankwara-kwaasi úwata awánaraumne. avowámá ááninkomba kímborawaimba póna ságayamba amúwana miságáyánkwará'á máyowata awánaraumne.

¹⁵Yónima kwentávēna amápa-kwaasi simátimēna séna kembá íma masínkaraanka'a kesínaaembo tíníwaima kweinónkáámbá paáruena ména póna kembá usáyaaitaraiye siráunda-aimba minkwáásíyávé'a siráumne siráiyē.

¹⁶paru-yántáá'á kwempímbá sáwíva'a kwáyáiwaima póna kentáá kawé'á kwéumasinkavata kwiyé. ¹⁷naaóvá'á Áánútu Mósesimba ai'marēna séna kesí áamáamba simátimiyo séna naaémba Ísu Káráisitimba ai'marēna séna parumó íi-yántáá'á arupí-yantaa'a móruntimiyo siráiyē. ¹⁸naaóvá'-naovakwara ívékwara'a marará-kwáásí Áánútun-ane'a íma awánaraambanivo kímborawai ááninkoma kwesé ména mimbóráí'a umái ména póna kwéagaraasinkaintaawe.

Yóni nombó pētinkaraiwaina kwaasái.

Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:7-9, Árúku 3:15-17

¹⁹Yérúsaremu-naopakemba Yútaa-kawaa-kwaasi mono'-má'yái-kwáásínté Áríváí-andaraken-kwaasiyonte ti'márówasa Yóninopa'a tésa áísaa esa sésa emá nááwa'ono suwaná ²⁰Yóni íma umémpa'a tuwómbe avora'á séna Áánútumo usásinankaiwaima Káráisitima íma kemá úne súwasa ²¹emá nááwa'o. Íráiyaa naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakaiwaiya'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa miwí sésa naaóvá'á Áánútu séna kesáái simátiminiwai Mósesiraan-kwaasi ai'maráanana kumíníye siráimba kwemá ewá'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa ²²miwí sésa nááwa'ono súnaya simásimēnda-aimba si'mákaawaiya kosimátimēnaumne suwaná ²³Yóni simátimēna séna Áánútun-aaí simátímakowaima áwí'a Áísáya naaóvá'á agaimarēna séna kavóná-marava'a moóráwai ména aayamáírakemba séna Ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámpá'á kwíno

siráimba mindá kemá úne Yóni súwasa ²⁴taáísaa-un-kwaasivinkemba évaka'a áamáán-kawaa-kwaasi miwímá ²⁵Yónimba áísaa esa sésa emó sémo Áánútumo usásinankaiwaima íma kemá úne. íma kemá Íráiyaama úne. Áánútun-aaí simátiminiwaima Mósesiraan-kwaasi íma kemá úne. emó siráandanivo nóintavai nombá kwévetinkaano suwaná ²⁶Yóni séna

kemá noné su'mai kwévetinkaunana kentí avumpimbó moóráwaimo máyáimba íma kwéawanaamba póna ²⁷aáno kesínaaemba tíndawaima kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. kwená mayáímá kwémayaundayave'a pó'a kemá úwoi-kwaasi úne Yóni siráíye. ²⁸Yótáni-nonkona menávápá'á Pétáni-naopa'a Yóni nombá kwévetinkowasa áisaa uwaná Yóni mináímbá siráíye.

Ísuna kwaasái Yóni simátímakain-kwasai.

²⁹simásuwena usá aaváyaaraamba Ísumo túmba Yóni awánéna simátimena séna kentí sáwí-imayaayavesa ísámai sipisípi-araa'o tuvúwówanamo púwíساسamo Áánútumbo ámentemba kwétin-kwaasi amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai maitiyuwáíndayavena póna puwíníye. mindáyavena Áánútu ai'maráísana kúmimba póna puwíníye. ³⁰kembá íma masínkaraanka'a kesínaaembo tíníwaima kweinónkáámbá ména kembá kwéusayaaitaiyemo siráunda-aimba minkwáásiyávé'a siráumne. ³¹Áánútumo usásinankaiwain-aaí isé'a nááwantavesa seéo siráunda isa'á nombá kwévetinkaunda pósa Ísareri-kwaasi kwembá kawé'á umái awánanaaowe Yóni siráíye.

³²⁻³⁴Yóni awánaron-aimba simátimena séna Áánútumo usásinankaiwaintave'a sé'a nááwa'iyó siráunda kwíyómpakemba Áánútun-amankoma mááiraamba úmaena kwenane'á kumbáísa'a awáné'a sááka'a makáunda póna Áánútu si'mákaiwaima séna nombá kwévetinkenana kesimankómá moórá-kwaasigo ane'á kumbaína emá awáné se Áánútun-amankoma tirumpimbá anómbe umátinkaniwaiman-íye siráin-aimba sááka'a makáundara'a póna mirámó imbá awáné'a simátime'a sé'a kwemá Áánútu ááninkoman-íye Yóni siráíye.

Éndaruwe Pítaae Ísun-ánaaemba kwakááyan-kwasai.

³⁵simásuwena usá aaváyaaraamba Yóníye kwená kwayó-kwáásiráíyé mésaya ³⁶Ísumo kúmba awánésaya uwaná Yóni séna minkwáásí Áánútu ai'mákain-kwaasi póna amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíníye. kentí sáwí-imayaayavesa ísámai sipisípi-araa'o tuvúwówanamo púwíساسamo Áánútumbo ámentemba amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíníye súwasarai ³⁷mindárai isésarai Ísun-ánaaemba kwáróyana ³⁸Ísu kogwanténa métuwanena séna nóintavaiya'oyo súwasarai miwí tááivinkemba sésarai Araapaiyo náávara kwémaeno kwántámai sésarai anóndakoo náávara kwémaeno suyaná ³⁹Ísu séna taawánaakaiyo súwasarai kwesé kuyambá mindáúmpá'á komésaya aaváúmá toraétáápa'a marónka'a komáyáawe.

⁴⁰Yóni siráin-aimba iséna Ísun-ánaaemba kwakón-kwaasi moóráwai áwí'a Éndaru kwemá Sáímoni Pítaa ávákoma póna ⁴¹aiva'á awaaómá avakáá-umai awánéna séna Áánútumo usásinankaiwaima Mésíyaa

máyáísa'a awánaraumne sirái. Mésíyaawe-kwi'a kwántámai Kíríki-kwaasi tááivinkemba Káráisiye sembá mináwíkoná ááimba Áánútumo usásinankaiwaiman-iyé kwésewe. ⁴²Sáímonimba áí'maena Ísunopa'a tuyaná Ísu awánéna séna Yóni ááninkoma úne. enáwí'a Sáímoniye. moórá-kwi'a Pítaawe simánkaumne Ísu siráiyé. miwí tááivinkemba Pítaawemo sembá anón-ontankowe kwésewe.

Vírípiye Nátáníyoe Ísun-ánaemba kwakáayan-kwasai.

⁴³usá aavýaaraamba Ísu séna Káríri-ayampa'a kónáe séna Vírípimba avakáá-umai áí'maena séna kesínaemba kwaraaó siráiyé. ⁴⁴kwemá Pétésáitavakemba Éndarunte Pítaantei naaópaken-kwaasiman-iyé. ⁴⁵Vírípima Nátáníyomba avakáá-éna séna Mósesiye Áánútun-aaí simátímakowaiye Áánútun-aaí aúváivimba agaimarésamo siráan-kwaasigonta awánaraumne. kwemá Násáreti-naopakemba Yósépi ááninko áwí'a Ísuman-iyé súwana ⁴⁶Nátáníyo séna kesáámó súndaya Násáreti-naopakemba íma kawe-kwáásímán-iyé kwésune súwana Vírípi séna taawánaao súwasarai ⁴⁷kuyambá Ísu Nátáníyomba awánéna séna mendá árai'a Ísarerina'a íma kampar-ímáyáámá kwáyáinda'a kwétiye súwana ⁴⁸Nátáníyo áísaa ena séna nóintavaiya kesí imáyáama suwánéwa seénó súwana Ísu séna Vírípima íma ááyaraínka'a ená naaópa'a víki-taaigona ááínka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne súwana ⁴⁹Nátáníyo séna anóndakoo emá Áánútu ááninko e Ísareri-kwaasi kentáásí kawááná'á óne súwana ⁵⁰Ísu séna víki-taigona ááínka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne súndayavai kentávái se áraire Áánútu ááninko óne kwésene. ená naaópa'a máyaana'a imáyáavinkemba awáraundayavai sénda po mintántáákómbá usáyaaitanin-tantaa'a naaémba awánaniyone. ⁵¹árai'a simátíme'a sé'a kwíyómpa'a sokón-tawaai taaínkaa'a ínasa kwíyómpakemba kwaási úranda'a kumpaáruraundawaisopa'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a iré kunke íya'a tuwánanaaowe Ísu siráiyé.

Ísu ándá-aran-domba kasúkáin-kwasai.

2 ¹ayúnkáraamba Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a torupamáí mésa aaraí kwétokwaa-esa Ísumba anówama komáyowasa ²Ísunte kwená kwayó-kwáásíyé tááyowasa komáyówana ³ándá-aran-domba namái ánásowana Ísumba anówama Ísuntavena séna ándá-aran-domba ánásaiye súwana ⁴Ísu séna kesí mayáiyávái íma simásimiyo. amáparawaimo kesí ááimbo suwánanaaon-kanaama íma tiráiyé súwana ⁵Ísumba anówama mayái máyón-kwaasiyavena séna simátimindantemba oró siráiyé. ⁶Yútaa-kwaasi tiyáánka'a nombá pékon-amaamba sáwíva'a kwáyomba mindáyavai ava'moraéma anó-sawei-anama kwáyowana ⁷Ísu mayáímó máyón-kwaasiyavena séna misáwéí-ánávímbá nombá atímai ógwitaaro

súwasa atímai ógwitamarowana ⁸Ísu séna évaka'-nomba umaé'a toónká'ó kárákwiraiwaimba mááméro súwasa mirá uwaná ⁹mindómbá ándá-aran-domba kasuvúwana toónká'ó kárákwirawai néna séna náávaken-dona'iyomo súmba mayáímó máyón-kwaasi Ísun-ai kwéisesa awánaraawe. náávaken-dona'iyó séna aaraimó mayón-kwaasigomba ááyowana túwana séna ¹⁰amápa-kwaasi aiva'á kawer-ándá-árán-dómbá tíméwasa násúwáawasa úwoi-anda-aran-domba kwétimewe. emá íma mirá óndarakemba naaémba kawer-ándá-árán-dómbá kwésimene siráiyé. ¹¹Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a Ísu mimbáyái-áwáámé'á úmba kwená ságayamba agarátinkowasa kwená kwayó-kwáásí awánésa sésa áraire Áánútunopakemba kunkáiyé siráawe. ¹²minkákémbá Ísuwe anówawe mináváráwáinnondawe kwená kwayó-kwáásiyé miráumai-kwaasi Kápénéamu-naopa'a sáwiyanka'a kumbéaraawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-13, Máaka 11:15-19, Árúku 19:45-46

¹³naaóv'á'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo ún-kanaama ákíse kwéunka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kwéna ¹⁴anóm-bono'-naumpa'a iyúmba miv'á'á kwaásiyomba mésa monotávésa purumakambá sipisípima máái-numama kwémeyambaresa mono'-nánkóná óntamba kwémeyanesa máyówana Ísu tuwánéna ¹⁵ándánankakemba taámbá tarórumaena mindáneí purumakambá sipisípima tusú úmaena mono'-nánkóná óntambo meéyámbáron-kwaasiti taareimá tawísíyuwena ¹⁶máái-numamo meéyámbáron-kwaasiyavena séna maimaé'a kóro. kesivoná naaúmpa'a íma máákéti maré'a maimaé'a kóro Ísu súwasa ¹⁷kwená kwayó-kwáásí awánésa sésa naaóv'á'ó Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna Áánútuwo ená naambá sáwí'a ovó sé'a áváraumai imáyáa kwéune agaimaréna sirónka'a pósa mináímbá kwená kwayó-kwáásí táaka'a makáawe.

¹⁸Yútaa-kawaa-kwaasi Ísuntavesa sésa nóin-awaamera inatá awánéta séta Áánútu asirayámbá ámakaintavenayawa anóm-bono'-naumpa'a mirá kwéoneya sénaumno suwaná ¹⁹Ísu séna maambónó'-námbá tawísíyuwewa'a kaumbo-táwai umásuwanaumne súwasa ²⁰sésa maambónó'-námbá ayáátáaka'a 46 ira'a mayáímá kwémayaan-damba isamá emá se kaumbo-táwai umásuwanaumne kwésene sumbánivo ²¹mono'-nántávéna siráimba kwenáúyavena siráiyé. ²²naaémba pukáimpinkemba Áánútu Ísumba usásinankainka'a kwená kwayó-kwáásí mináímbá táaka'a makésa sésa Ísu siráin-aimba árair-aimba siráiyé sésa Áánútun-ai aúváiinken-aimba árair-aimban-iye siráawe.

²³naaóv'á'ó Áánútumo Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáará'á Yérúsaremuva'a Ísu ó'on-o'om-bayai kawe'-má'yáímá mayówasa kwaásiyomba awánésa Ísuntavesa sésa áraire Áánútunopakemba

kunkáiyē sumbánivo ²⁴Ísu kwaási tirumbá tuwánéna séna mináimbá kentávésa íma tirunkakémbá kwésevo tívókari'a kembá umásinkanaaowe séna ²⁵kwaási íma simámun-aimpinkenban-ivo kwemá kwaási tirumbá tuwánarontavena Ísu mináimbá siráiyē.

Níkótimasima Ísumba áísaa uráin-kwasai.

3 ¹moóráwai áamáan-kawaa-kwaasi Yútaa-kwaasiti kawááná'á áwí'a Níkótimasi ²kwemá moórá-no'waamba Ísunopa'a téna séna anóndakoo Áánútun-aaí simásiminyondayavena embá ai'maráísama tamáyaanata awánaraumne. Áánútumo embó asirayámbó ímo ámakainkakai ó'on-o'on-kawe'-mayai íma kanaán-umai mayáásino súwana ³Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ímo ókwara'o aúnáraan-umai matinkáiyawaimo ésa Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe súwana ⁴Níkótimasi séna anón-umáguraavo nóraumi aúnáí'a ónááo séna tinóisai tirumpimbá íma ó'a komáiyasa matinkánááowe súwana ⁵⁻⁶Ísu séna árai'a simáme'a sé'a kwaásimo matínkáamba mindá kwaásiman-ovo Áánútun-amankomo umátínkáimba mindá Áánútun-amankogwara'a aúnáí'a kwéowe. ímo nonkwára Áánútun-amankogwara'o aúnáraani'o umáímo ménaaoni'a umátínkáawai Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe. ⁷ókwara'a aúnáraan-umai matinkáiyemo súnda-aintavena íma áá'a kaíno. ⁸maarán-áímbá imáyáa uwó. úndáoma kwená imáyáavinkemba kwénaaisasa ane'á íma kwéawanesa sésa náávakena náávava kwénaaiyo kwésewe. mirámó intembá Áánútun-amankoma miráráán-umai kwaási kwéumatinkaiye súwana ⁹Níkótimasi séna nóra ena mirá íníyo súwana ¹⁰Ísu séna Ísareri-kwaasivimba aaí kwésimatimendawai óndanivo mináimbá íma isááne. ¹¹árai'a simáme'a sé'a kesáá awáraunda-yantaa ísaraunda-yantaataveta kwésimatimunda isa'á íma kwéisaawe. ¹²mirá kwéon-tantaa marapá'ó kwéon-tantaatave'o kwésimamunda íma áraire séndanivo kwíyómpa-tantaatave'o simáméndamo e nóra e áraire síníyono. ¹³íma kwíyómpa'a irésa kunkáavo keyáá kwíyómpakemba kunké'a kumpaáruraundawai kwíyómpa-tantaa'a kanaán-umai agaráátinkaumne. ¹⁴naaóvá'á Mósesi óntandei iraankavayaambá tarórumai taaira'ó mósá marówasa puwónaesamo un-kwáási awánésa íma pukáawe. mirámó uráintemba kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba sínkambai taaira'á mósá maránááomba pósa ¹⁵kesááiyavesamo árairemo síyawaimo ésa aúnáí'a umái aasiyaasi maí'mai'a ónááowe Ísu siráiyē.

¹⁶Áánútu marapá'á máyáan-kwaasiyavena ávááraumi aruntávéna éna póna kwenáánimba kímborawaimba ai'marówana kunkáimba pósa kwenááiyavesamo áraire síyawaima kwaási máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a íma maí'mai'a ónááovo kwená egwaa'á aúnáí'a umái maí'mai'a ónááowe. ¹⁷marapá-kwáási aavimbá maitinkaaó

séna Áánútu ááninkomba íma ai'marówana kunkáivo marapá-kwáási sáwí'imayaavimba máyáawima kunti'mai kawer-ámpá'á métinkao séna Áánútu ááninkomba ai'marówana kunkáíye. ¹⁸Áánútu ááninkon-aaiyavesa áraire kwésewai íma aaivimbá maitinkánivo ímo árairemo kwésewaima á'a aaivimbá maitínkaraiye. Áánútu kimbora-aaninkon-aaiyavesa árairemo ímo kwésentavena á'a aaivimbá maitínkaraiye. ¹⁹sámo kamátinkaiwaima marapá'á kunkáimbanivo kwaási sáwí'a kwéesa pósa túnín-ayampatavesa imáyáama ésa sámó kamátinkaiwainopa'o ímo tentávéna aaivimbá kwémaitinkaiye. ²⁰sáwí'o kwéowai sámó kamátinkaiwaintavesa íma kwétinkaisasa kesí mayáímá paárivero sésa íma sámó kamátinkaiwainopa'a tagwémaewe. sáwí'o kwéowai mirá kwéovo ²¹arupímo kwéowai sámó kamátinkaiwainopa'a tamáyáamba pósa Áánútu siráini'o kwéomba kwétuwanaawe.

Ísuna kwaasái Yóni simátímakain-kwasai.

²²minkákémbá Yútiyaa-ayampa'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé komésa nombá kwévetinkowana ²³⁻²⁴minkánáávimbá Yóni íma ándáva'a máankaronka'a Ínóni-ayampa'a Sérími-naokona egwaa'-nónayumpa'a Yóni ména sáwíva'-nomba kwáyopa'a máyowasa kwaásiyomba tóyo uwaná Yóni nombá kwévetinkowasa ²⁵Yónina kwayó-kwáásíyónté moórá Yútaa-kwaasigoe mésa mono'-nómbó pétinkon-aintavesa kwesimá kwesiman-esa ²⁶Yónina kwayó-kwáásíyómbá kwenópa'a tasimámesa sésa anóndakoo Yóntáni-nonkona menávápá'á esé méraiwaimba kwenáwí'a mósá makáawaima kwemá nombá kwévetinkaisasa sáwíva'-kwaasi kwétoyo owe suwaná ²⁷Yóni séna Áánútumo tímísasamo ombá mindá miwínémán-íye. ²⁸kemó siráunda Áánútumo usásinankaiwaima íma kemá úmpo si'marówa'a kwená aiva'á tirúmne siráunda-aimba ísaraawe. ²⁹maarán-áimbá imáyáa oró. aúna-ininkomo awaikónópa'o tisanamá awaikó amááraanarawa'o aamoimó oten-umái Ísunopa'a tewa'á aamoi kwéune. ³⁰kwemá anón-kwaasi ímbá póna kwenáwí'a iyínivo kemá kító-kwaasima únda póna kesúwí'a kumíníye Yóni siráíye.

³¹kwíyómpakewaima amáparawai usáyaaitaraiye. maankákén-kwáási marapá-kwáási pósa marapá'ó kwéon-tantaatavesa kwésevo kwíyómpaken-kwaasi usáyaaitarain-kwaasi póna ³²awánarain-tantaa ísarain-tantaatavena kwésisasa íma kwéisaambanivo ³³kwenááiyavesa áraire kwésewai sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-íye sisasá tuwánésa sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-íye kwésewe. ³⁴Áánútu ai'mákaiwaimba kwenamankómbá ámatukaimba póna Áánútun-aaí kwésisasa mináintávésamo árairemo kwésewai sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-íye kwésewe. ³⁵Áánútu avowámá éna ááninkomba arumbá aména séna amápa-tantaa'a kawááumai taviyiyó siráíye. ³⁶ááninkon-aaiyavesamo árairemo sésamo kwesé aráápamai maíyawai aúnaí'a

umái maí'mai'a ónááovo kwenááimo ímo ísámaimo kaw'e'ó kwéiyawai íma aúnái'a umái méwana Áánútumo áwáá'o t́yímiba miwísé aasiyaasí kwaíkwai'a isasá kwémaewe.

Sámériyaavaken-ininkona kwaasái.

4 ¹⁻³Yóni nombó pétinkarain-kwaasi Ísumo pétinkaraimba kóyaaitamai-kwaasi pétinkaraiye. ánivo Ísuma íma pétinkaraivo kwená kwayó-kwáásí pétinkaraawe. Yónimo kwévetinkain-kwaasi Ísumo kwévetinkaimba kóyaaitamai-kwaasi kwévetinkain-aimba áamáán-kawaa-kwaasimo ísón-aimba Ísu íséna Yútiyaa-ayampa'a tuwéna moórágwara'a Káriri-ayampa'a kónáe séna ⁴Sámériyaa-ampa'a kónaumne séna ⁵kúmba Sámériyaa-ayampa'a Sáíkaa-naopa'a naaóv'á'ó Yákópomo ááninko Yósépmbo ámakom-barama egwaa'á kwáyon-daopa'a kúmba ⁶Yákópo nombá uwíníyena u'makóm-bai'a kwáyowana aampa'á kwéguwana Ísumba ávón-kówana mimbáfká'á kwáyá'wái komáyowasa ⁷⁻⁸kwená kwayó-kwáásí toómbá meéyán-onae sésa naaópa'a kuwaná Sámériyaa-ininko nombá uwíníyena túwana Ísu séna nombá usimiyó súwana ⁹minínínkó séna emá Yútaa-kwaasi ómpo kemá Sámériyaa-inimba úmpo íma nombá usimiyó siyó siráiyé. Yútaa-kwaasiye Sámériyaa-kwaasiye íma moórá-anavinkemba kwénaantavena íma nombá usimiyó siyó súwana ¹⁰Ísu séna Áánútumo kanaán-umaimo amínín-tantaa'a íma awánaraane. nombá usimiyómó sún-da-kwaasigona ááimba íma suwánáánda-kwaasi úne. kesí ááimba suwánáándawiraankasi kwántámai se aasiyaasí maí'mai'a ónááon-domba simiyó séna'a amúsino súwana ¹¹minínínkó séna maandómbá avéúmpá'ó kunkwáyáimba náán-anavina maí'mai'o ónááon-domba uwíníyono. ¹²kentáá síkwá'náoma Yákópoma maandóm-báí'á u'maréna kwená sipisípiye kwená akúnté tímakaimba pósa maandómbá kwénaawe. kemó sún-da emá timíníyonda-nonkoma Yákópo tímakain-donkomba íma usáyaaítaniye kwésune súwana ¹³Ísu séna maandómbó kwénaiyawaimo éna ókwara'a nontávéna tinkánívo ¹⁴kemó tíménda-nombo náiyawaimo éna íma ókwara'a nontávéna tinkáníye. kemó tíménda-nombo náiyawaimo éna tirumpimbá nonayumpinkémbó usausa intenkáámbá ínasa pósa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe súwana ¹⁵minínínkó séna emó sénda-nomba símína'a naananá nontávéna íma sinkáína'a íma maampinkémbá tauwónaumne súwana ¹⁶Ísu séna enawaikómbá koááyamai áí'mae tiyó súwana ¹⁷séna kesuwairíyaaimba úne súwana Ísu séna emá árai'a séndamanivo ¹⁸éva'aasei-kwamba mairé miwísé maémaenda isamá ív'e'o minkwáásígó emó máyaanda íma enawai'á isamá po árar-aimba simásimene súwana ¹⁹minínínkó séna kemó imáyáamo únda Áánútun-aaí simátimendana'a óne. ²⁰Sámériyaa-kwaasi kentáá síkwá'náma sésa maanómáká'á Áánútuna imáyáa mósá máráaro siráawa'a keinárawa'a Yútaa-kwaasi sé'a Yérúsaremu-naopa'a Áánútuna imáyáa mósá máráaro

sewé súwana ²¹ Ísu séna kemó sendamá áraire siyó. moórá-kanaamo tínimba maanómákákwará Yérúsaremu-naopakwarare su'mainivo amápa'-mapakwara'a kesivoná imáyáa mósá maránááowe. ²² keinárawa'a Sámériyaa-kwaasi kwená imáyáa máráambanivo kwená ááimba íma awánare'a owe. Yútaa-kwaasiya kwená imáyáa mósá maréta kwená ááinta awánaraumne. Áánútu séna moóráwai sáwí'lo umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae síníwai Yútaa-kwaasivinkemba paáriniiye siráiyé. ²³ kesivo séna kesí imáyáama mósá maráiyamba íma tóikakemba é'a árai'a tirunkakémbá kesí imáyáa mósá máráaro siráimba miráumai moórá-kanaama kwétisasamo árai'lo kesivoná imáyáamo mósá kwémaraiyawaima tirunkakémbá arupí umái kesivoná imáyáama mósá maránááowe. ²⁴ Áánútumba áúma íma kwáyáísana amankómá máyáísasa pósa íma túrandei ane'á kwéawanaavo miráráán-umai Áánútuna imáyáamo mósá máráambo ombá kwenamankó túwa'naa isasá tirunkakémbá kwená imáyáa mósá máráaro súwana ²⁵ minínínkó séna Áánútumo usásinankaiwaima Káráísitiye sewáí kumíniiye. kumíndara'a amápa-tantaatavena simátimiiye sewa'á ísaraumne súwana ²⁶ Ísu séna mináímbó séndawaima maandá kemá úne Ísu siráiyé.

²⁷ Ísu mináímbá súwasa kwená kwayó-kwáásí koyauwerésa Ísumo Sámériyaa-ininkontavena súmba Yútaa-kwaasiti namuro-ínínkóntávéna kwésuwana póna táá'a kówasa tirumpin-ímáyáámá ésa minínínkóntávéna nóintavaiya kwéankaisana íyó-imayaa ésa Ísuntavesa nóra séna minínínkóe kwésiyo-imayaa ésa íma taáísaa uwaná ²⁸ minínínkómá kwená sawei-ánámá tuwéna naaópa'a kwéna simátimena séna ²⁹ amápa'a uráunda-yantaa'a paárurain-kwaasi máyáiyé. Áánútumo usásinankaiwaiya'íya taawánaaro súwasa ³⁰ naaópa'a tuwéna Ísunopa'a tumbá ³¹ Ísuna kwayó-kwáásí Ísuntavesa sésa anóndakoo toómbá naaó amataáará'á suwaná ³² Ísu séna kemá íma awánaan-tomba makáumne súwasa ³³ kwená kwayó-kwáásí keáímbá sésa nááwa toómbá maimaéna máámakaiyo suwaná ³⁴ Ísu séna toóntávénamo tááimo kwétinkaintemba si'mákaiwain-aaí isé'a kwená mayáíma maimaé'a kwégwé'a ánášanaundayavai kwésinkaiye. ³⁵ kígauva'a kwáyáin-tontave'a éiyain-kwiyomba ánásaínana ávuma káínata áká'mai torupánaumne kwésevo kemá sé'a awánaaaro. ívé'a maankánáámá toómbó ávumo kaintembá miráráán-umai kwaásiyomba tí'mai Áánútunopa'a kwiyónááowe. ³⁶⁻³⁷ kwaásiyombo tí'mai Áánútunopa'a kwitinkáíyan-kwaasimo ésa miwí kawé'-méyámbá mayáiyasa Áánútunopa'a tíyan-kwaasi aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe kwésune. évakarawai kígau úmaraiyasa ó'owima akaránááowe kwésewe. miráumai kígau íyawaigwara akaráiyawaigwara'o ésarai aamoí ónááowe. ³⁸ ó'owima kígau úmakaamba isa'á kemá tí'maráúna'a ó'owiti mayáívínkén-tómbá kwéakaraawe Ísu kwántámai-aimba simátimakaiye.

³⁹ánivo minínínkó séna amápa'a uráunda-yantaa'a paáruraiye siráin-aimba isésa pósa Sámériyaa-kwaasi mindáópaken-kwaasi Ísuntavesa sésa árai'a Áánútumo usásinankaiwaiman-iyé sésa ⁴⁰Ísunopa'a tésa sésa kentáási naaópa'a tamaiyó suwaná Ísu kae-táwai koména ⁴¹aái simátimuwasa isésa sáwíva-kwaasigwara'a sésa árai'a sáwí'o umáímo máyaundavinkenta kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iyé sésa ⁴²minínínkómbá simámesa sésa íma enááiyé su'maiyavetaanivo kwenáái ísaraundayaveta séta marapá-kwáási sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iyé siráawe.

Ísu moórá-iyampoi asóvamankarain-kwasai.

⁴³Ísu kae'-nó'wáámbá kwaéna mindáópa'a tuwéna Káríri-ayampa'a kónáe séna kwéna ⁴⁴séna Áánútun-aai simátímíwain-awi'a kwenamááraa íma mósá máráavo á'on-daopaken-kwaasi kwenáwí'a mósá máráawe súwasa ⁴⁵miráumai Káríri-ayampa'a kúwasa mináyámpákén-kwáási aamoí umánkaraawe. ááema tífótaasa í-tánón-kánáará'á miwí Yérúsaremu-naopa'a koména Ísuna mayáímó mairáimba awánaraamba pósa aamoí umánkaraawe.

⁴⁶aamoí umánkówana Ísu Káríri-ayampa'a kwénaena Kéna-naopa'a non-úranko ándá-aran-dombo kasúkáin-daopa'a kúmba kámááni-kwaasi Kápénéamu-naopaken-kwaasigo ááninkomba áí'a kwéuwana ⁴⁷Ísu Yútiyaa-ayampakemba Káríri-ayampa'a tiráin-aimba iséna Ísunopa'a téna séna kesááninko puwíndayavena kwéisa'a úmpo kesí naaópa'a kuré koasóvamankaniyono súwana ⁴⁸Ísu séna ímo ó'om-bayai-awaame'o awáné'o é'a íma kesááiyave'a áraire sénááowe súwana ⁴⁹anóndakoo kesáánimba puwíndayavena kwéimba avekáán-umai tiyó súwana ⁵⁰Ísu séna enáánimba asóvawgivo kwaaó súwana Ísun-aaiyavena áraire séna kúmba ⁵¹aampa'á kúmba kwená mayái-kwáási tésa sésa enáánimba áí'a éránkariye suwaná ⁵²tísaa ena séna kesáánimba nósa-tawaiya áí'a éránkariyo súwasa sésa tindauma kwáyá'wái kokotámba éránkariye suwaná ⁵³avowámá imáyáa éna séna mitáwai enáánimba asóvawgiyemo siráimba árai'a siráiyé súmba pósa kwená akúmpákén-kwáási amápa'a Ísun-aaiyavesa áraire siráawe. ⁵⁴Yútiyaa-ayampakemba Káríri-ayampa'a komáyomba moóráma kawe'-máiyái-áwáámé'á uréna minkál'á miníyámpóígómbá asóvamankowasa kwená akúmbá áraire siráawe.

nonkwaaúmpá'á Ísu moóráwaimba asóvamankarain-kwasai.

5 ¹aáno Yútaa-kwaasi monotávésa tanómba kaumakónka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kurái. ²Yérúsaremu-naokona óntan-kuriva'a ontamá kwáyomba áwí'a sipisípigona ontamá miwáná egwaa'á nonkwaaúmbá áwí'a Pétéséta-nonkwaaumba kwáyowana ³mindónkón-awampa'a kwááyu-namba éva'aasei-namba kwáyowasa mindáúmpátá

tí'a ún-kwaasiyomba évaka'a tógavitan-kwaasiyonte tífayaamba kararón-kwaasiyonte mésa [nonkómó píví'namaemo kúmba amu'marésa máyówana ⁴moórá-mora-tawai kwíyómpakewaima nompímbá kumúwana nonkómá píví'namae kúwana aiva'á nompímbá kumúwaimba áí'a éránkariye.] ⁵tí'o ún-kwaasiyompimba moórawai ména ayáátááka'a 38 ira'a áí'a kwéun-kwaasi máyowana ⁶Ísu awánéna ayáátááka'a áí'a kwéiye-imayaama éna áísaa ena séna embá asóvayiyavai kwéankaiyo súwana ⁷séna nonkómá píví'namae kwíndara'a sí'maimo nompímbó sinkáníwaima íma máyáíye. kemá kumónáe'a úndanivo moórawai kembá kumáyaaítana nompímbá aiva'á kúmísana kesí'a úwoi kwáyáíye súwana ⁸Ísu séna usásinaao. ená tuvai'á maimaé kwaaó súwana ⁹avekáán-umai áí'a érankowana kwená tuvai'á maimaéna kuráíye.

Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaara'a mirá úwasa ¹⁰Yútaa-kawaa-kwaasi asóvamankon-kwaasiyavesa sésa ívé'a agándaan-kanaama po ená tuvai'á maimaé kwégonda aambá áúmbakaawe suwaná ¹¹séna asóvamasinkaraiwaima séna ená tuvai'á maimaé kwaaó siráíye súwasa ¹²miwí áísaa esa sésa ená tuvai'á maimaé kwaaómó siráíwai nááwa'iyó suwaná ¹³sáwíva-kwaasivimba Ísuma áuyokuwana póna asóvamankarowai séna áwí'a íma isáúnda-kwaasiman-íye siráíye.

¹⁴simásuwena aáno anóm-bono'-naumpa'a iyúmba Ísuma avakáá-umai awánéna séna áí'a éránkáimba po sáwíyamba sínkáivo se sáwí-imayaa ivátuwaaó súwana ¹⁵iséna Yútaa-kawaa-kwaasi kosimátimena séna asóvamasinkaraiwaima Ísuman-íye súwasa ¹⁶Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaara'a Ísuma asóvamankarontavesa Yútaa-kawaa-kwaasi Ísumba sáwí'a umánkámae iyúwana ¹⁷Ísu séna kesivo aasiyaasi-táwai mayáímá kwémayaimba pó'a miraráán-umai mayáímá mayánaumne súwasa ¹⁸agándon-kanaara'a asóvamankarontavaigwara Áánútuma kesivomán-íye siróntavaigwara'a pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe síma sima'a umbá Áánútuma kesivomán-íye sirónten-umai Áánútuwe kesé mimbóráí'a umái máyauye siráimba pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe siráawe.

avowáná kwaasái Ísu siráin-kwasai.

¹⁹suwaná Ísu simátimena séna árai'a simátimé'a sé'a ááninkoma pó'a íma kesí imáyáavinkemba únda kesivomó ímbá awáné'a mirá kwéune. kesivomó intembá ááninko kwéune. ²⁰kesivo ááninkomba arumbá siména amápa-tantaa'o kwéimba kwéagaraasinkaiye. usáyaaítanim-bayai agaráásinkaina'a mimbáyái máyána'a táátavai ónááowe. ²¹kesivomá pukáampinkembo usásintinkaintemba ááninko kesí imáyáavinkemba usásintinkanae'a kwéune. ²²kesivo séna íma aaivimbá maitinkánaumpo aaivimbó maitinkánim-bayai kesááninkomba ámakauumne siráíye. ²³aaivimbó maitinkáanda-mayai símakaimba pósa kesivo áwí'o mósá

máráantemba ááninko súwí'a mósá maránááowe. kesúwí'o ímo mósá maráiyawaimo ésa kesivomá si'mákaiwai áwí'a íma mósá maránááowe.

²⁴árai'a simátime'a sé'a kesááimo isésamo árai'a ai'mákaiwaima Áánútuma iyémó kwésiyawaima á'a ááimba ásámai aúnái'a umái maí'mai'a kwéowe. kwaási máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a kwaémáyaimba Áánútuna egwaa'á tamáyáamba pó'a íma aavimbá maitinkánaumne. ²⁵árai'a simátime'a sé'a moórá-kanaa kwétinasa pukáiyán-kwaasi Áánútu ááninko-saai isánááowe. isáiyawaima usásinesa maí'mai'a ónááowe. ²⁶kesivomá kwaási máyáawaina ááimban-iyé. asirayámbá siména séna mirámó úndantemba kwaási máyáawaina ááimba óne siráiyé. ²⁷kemá kwíyómpakemba kwaási úranda'a kumpaáruraundawai únana póna kesivo kentávéna séna aavimbó maitinkáníyonda-mayai amúne siráiyé. ²⁸mináíntávéna íma táá'a kaíno. moórá-kanaamo tínímba utamátínkaren-kwaasi amápa'a kesáái isésa ²⁹utamátínkarepakemba usásinanaaowe. kawé'ó uréwaimo usásinesa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. sáwí'o uréwaimo usásinaiya'a aavimbá maitinkánaumne. mináíntávéna íma táá'a kaíno Ísu siráiyé.

Ísumba kwená ááin-kwasai.

³⁰Ísu simásuwena séna íma kesí imáyáavinkemba úndanivo si'mákaiwaima simásímakaintemba mirá kwéune. íma kesí imáyáavinkemba úndayave'a arupí umái aavimbá maitinkánaumne. kesivo simásímakainten-umai aavimbá maitinkánaumne. ³¹keyáámo kesáváímó súndarakai kamparé sesinó. ³²moóráwaigwara'o kentávénamo kwésimba árai'a kwésiye. ³³keinárawa'a évakarawai ti'márówasa Yóni nombá pétinkaiwaimba koáísaa uwaná Yóni kentávéna séna árai-kwaasiman-iyé. kosimátíméro siráiyé. ³⁴kesí ááimbo sénááontavai íma anón-imayaa úndanivo Yóni kentávái siráin-aintavai áraire síya'a sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae-imayaa kwé'e'a mináímbá kwésimatimune. ³⁵oómbó aampa'ó kúra'mae konten-umái Yóni kentí aampa'ó kúratinkowa'a sáwíyanka'a aamoí uráawe. ³⁶moórá-yantaakoma Yónima kentávéna siráin-ainkomba usáyaaítaraiye. kesivomó simásímakaim-bayaima kwémayaunana mimbáyáígómá kesí ááimba kwévaariye. kesivomó siménamo si'mákaim-bayai kwémayaunasa kesí ááimba kwéawanaawe. mintántáákómá Yónima kentávéna siráin-ainkomba usáyaaítaraiye. ³⁷kesivo si'mákaiwaima kwegwárá'á kentávéna simbánivo kwenáái ísámai íma kawé'á é'a kwenane'á íma awánaraawe. ³⁸si'marówa'o kunkáundayave'a íma áraire kwéseмба póna Áánútun-aai íma tirumpimbá kwáyáiyé. ³⁹keinárawa'a sé'a aúnái'a umái maí'mai'a ónaumne sé'a Áánútun-aai aúváiívimba awána-awana kwéowe. mináúváiívimbá kesí ááimba agaimárówa'anivo íma kawé'á umái ísaraawe. ⁴⁰kawé'ó umáímo isé'ó kesópa'o tékaankasi aúnái'a umái maí'mai'a osino.

⁴¹kwaási kesúwí'a anómba umásinkanaaowe-imayaa íma kwéune. ⁴²Áánútumbo ímo tirumbó áménka'a kwétuwanaumne. ⁴³kesivomá simásímakaintave'a kunkáundanivo íma kawe'á umásínkaraawe. ánívo moóráwaimbo kesivomó ímo simámakaindawaimo tína'o é'a kawe'á umánkanaaowe. ⁴⁴keinárawa'a sé'a kwaási kentáá súwí'a anómba umásinkanaaowe sé'a pó'a kesáái íma áraire kwésewe. Áánútuma kentáá súwí'a anómba umásinkaniye sékaankasi kentávé'a áraire sesinó. ⁴⁵kesivo aúranka'a íma aavimbá maitinkánaunda póna Mósesi naaóv'á ámáán-aimba agaimakáiwai aavimbá maitinkániye. Mósesi kwésuwa'naa iyémó sewáímó éna kwemá aavimbá maitinkániye. ⁴⁶Mósesi kesáái agaimarómba pó'a Mósesin-aaiyave'o árairemo kwésekaai kesáaiyave'a áraire sesinó. ⁴⁷Mósesimo agaimakáin-aintave'a íma áraire kwésemba pó'a kesáaiyave'a íma áraire kwésewe Ísu siráiyé.

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Árúku 9:10-17

6 ¹⁻⁴naaóv'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá sáwíyanka'a tíníye kwéuwana Káríri-kwaaukona menáváp'á Ísuma nompí-sípívimbá kwéna minkwáúnkóná moórá-awi'a Táípiriyasi nomp'á kúmba tí'o ún-kwaasiyomba asóvatinkarowasa awánaresa pósa kwenánaemba kwárówasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé nompí-sípívínkémbá marap'á ásávesa omápa'a umáyówasa ⁵⁻⁶sáwíva-kwaasi Ísunopa'a kwéiyuwana tuwánéna imáyáama éna séna naaémba mirá ónaumpo aiva'á Vírípimba áísaa umai isánáe séna áísaa ena séna náávakena toómbá meéyámba'maiya tíménara nánááo súwana ⁷Vírípima séna sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaaraken-tomba meéyámba'maiya timúnasaya naasinó súwana ⁸moórá-kwayo-kwaasi Sáímoni Pítaa áváko áwí'a Éndaru ⁹kwemá séna moórá-iyampoigo éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á makáimbanivo sáwíva-kwaasi máyáawe súwana ¹⁰Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna séna mara'á máéro simátíméro súwasa simátímúwasa mara'á máúmba minkwáásívínkémbá sáwíva-kwaaima 5,000 kwaaima máyówana ¹¹Ísu mintómbá maisokéna Áánútuntavena súwi simásuwena toómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásír'á tímúwasa miwímá tímúwana toómbó nontenkáán-umai noyá'á miráumai nowaná tímú'a vówasa miwítí imáyáaomo úni'a uwaná ¹²kwená kwayó-kwáásiyávéna séna mintón-ayai íma úwoiva'a tuwé'a máyáaro súwasa ¹³éva'aasei-tompinkemba nésamo túwón-ayaivinkemba sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitowasa ¹⁴Ísumo úmba awánésa sésa Áánútun-aai simátímíwaima íya awánáunda-awaame'a isatá awánáúmne sésa kwéamu'maraundawaiman-iyé sésa ¹⁵kentáási kawááíta ínáyemo sumbá Ísu miwí tirumpimbó sun-áímbá iséna íma mirá ónaunasa sewé séna tiyuwéna omápa'a iráiyé.

Ísuma non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.

Mátfyu 14:22-23, Mááka 6:45-52

¹⁶Ísu omápa'a umáyowasa enónka'a kwená kwayó-kwáásí nonkwaúnkón-awampa'a kumésa ¹⁷Kápénéamuva'a kónáe sésa nompí-sípívimbá usámaaisesa kuwaná Ísuma íma usauwerówana no'wáámba aúkúwana ¹⁸anón-undaoma kwétena nonkómá tuvántááva kwéuwasa ¹⁹tamayó'nei nombá tuwíntámaesa ayáátááka'a kuwaná Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaena nompí-sípígóná egwaa'á túwasa awánésa táátavesa kwéuwana ²⁰Ísu séna kemá úmpo táá'a kaivó aáno máero súwasa ²¹aamoí ésa sésa nompí-sípívimbá usámaaisaao suwaná avekáán-úwana nompí-sípígó non-awámpá'á kúpa'a kuráiyé.

Ísumba avakáá uráan-kwasai.

²²aaváyaavimba menávápá'á komáyón-kwaasi sésa tíndauma kimbora-nompí-sipima kwáyáísana Ísuma íma mimpímbá kwisasá kwená kwayó-kwáásí miwíyé su'mai kuráavo Ísuma náávava máyáiyó siráawe. ²³évaka-kwaasi nompí-sípívimbá Táípiriyasivakemba kwétoyo-esa tíndauraamba Ísu Áánútuntavena súwi súwasa kwaásiyomba toómbá néiron-ayampa'a tésa ²⁴Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé íma máyóntavesa tivakáá ónáe sésa mindómpí-sípívimbá usámaaisesa Kápénéamuva'a kuráawe.

Ísu mai'mai'a ónááon-tomba úne siráin-kwasai.

²⁵Kápénéamu-ayampa'a kumbá Ísumba awánésa sésa kesí anóndakoo nósa-tawai maavá'á tiráano suwaná ²⁶Ísu séna maísáaro íma kawer-áwáámé'á agaráátínkaraundayave'a kwésivakaa-ovo toómbó naráantave'a kwésivakaa-owe. ²⁷toómbó ímo kwaíkawai'o índa-tontave'o é'a íma mayáímá maé'a kwaási mai'mai'o ónááon-tontave'o é'a mayáímá máyáaro. mintómbó timénaunda kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai mintómbá timénaumne. Áánútu kesivomá kentávéna séna aamoí kwéumankaumne. kesí mayáímá mayaaó simbá pó'a mintómbá timénaumne súwasa ²⁸áisaa esa sésa nóraumaiya Áánútuna mayáímá mayánaumno suwaná ²⁹Ísu séna kentávé'ó sé'ó árai'a Áánútuma ai'mákaisana kunkáiwai iyémó sembá mindá Áánútuna mayáímá maé'a sewé súwasa ³⁰nóra awaamera'i. ímo awánáúnda-awaame'o inatáámó éta awánétaamo éta séta árai'a Áánútuma embá ai'máráísama kunkáandawaima óne. nóim-bayai-awaamera ínyono sésa ³¹kentáá síkwá'náma kavóná-marava'a mésa kwíyómpaken-tomba áwí'a máána-tomba némáembanivo emó uráandawaimo éna íma mindá usáyaaitaraiye. naaóv'á Áánútun-ai aúváívimba agaimaréna séna kwíyómpaken-tomba timúwasa naráawe

agaimaréna siráiyé suwaná ³²Ísu séna maísáaro Mósesimo tímakon-tomba íma kwíyómpaken-tomban-iye. kesivomá kwíyómpaken-tomba kawé-tómbá kwétimiye. ³³kwíyómpakembo marapá'ó kunkáiwaima kwemá Áánútuma kwétimin-tomban-iye. kwentávé'a pó'a maí'mai'a ónááowe súwasa ³⁴sésa sénda-tomba aasiyaasi-táwai simiyó suwaná ³⁵Ísu séna kemá maí'mai'a ónááon-tomba úne. kesópa'a kwétiyawai íma tááima kwétinkaiye. kenká'á aráápamai kwémaiyawai íma nontávéna kwétinkaiye. ³⁶á'a simátimé'a sé'a kesí mayáí-áwáámé'á awánaambanivo kesááiyave'a íma áraire sésa kenká'á íma aráápamai kwémaewe. ³⁷ánivo kesivomó kwésimin-kwaasimo é'a kesópa'a ténááowe. kesópa'o tíyan-kwaasiyave'o é'a íma kóro sénaumne. ³⁸kesí imáyáa kwaránaundayave'a kwíyómpakemba íma kumbáyaumpo si'mákaiwaina imáyáa kwaránaundayave'a kumbáyaumne. ³⁹si'mákaiwaima simásiména séna amúnda-kwaasi sáwí-amba kwáráavo se kawááuwu. naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkaano. ⁴⁰kesivomá simásiména séna kesááninkoo embá awánésa sésa Áánútu ááninkoman-iye síyawaima aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe siráiyé. naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne Ísu siráiyé.

⁴¹kemá kwíyómpaken-tomba úne Ísu súntavesa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa iséise kwéesa ⁴²sésa kwemá Ísuma Yósépi ááninkoman-iye. anóvowi átaamo tuwánáundayaanivo nóra sénawa kwíyómpakemba kunkáumne kwésiyo suwaná ⁴³Ísu simátiména séna íma mirá iséise oró séna ⁴⁴kesópa'a íma úwoima ténááovo kesivo kembá si'mákaiwaima tááyaina'a kesópa'a tíya'a naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne. ⁴⁵mindáyavai naaóv'á Áánútun-aaí simátímakowai agaimaréna sésa Áánútu amápa-kwaasi simái agaráátinkaniye siráawe. kesivon-áái ísámai kawé'á íyawai kesópa'a ténááowe. ⁴⁶kesivombá íma awánaraavo kemá Áánútunopakemba kunkáundawai keyáama kesivombá awánaraumpo kesivon-áái ísámai kawé'á íyawai kesópa'a ténááowe. ⁴⁷árai'a simátimé'a sé'a kesááiyavesa áraire sésa kenká'á aráápamai kwémaewai aúnái'a umái maí'mai'a kwéomba ááimba kwéasaawe. ⁴⁸kemá maí'mai'a ónááon-tomba úne. ⁴⁹kentíkwá'náma kavóná-marava'a mésa máána-tomba neémesa úwoi putaráawe. ⁵⁰ánivo kwíyómpaken-tomba mirán-tómbá náiyawaima úwoi maí'mai'a ónááowe. ⁵¹kemá kwíyómpaken-tomba maí'mai'a ónááon-tomba úne. mintómbó nésamo ésa maí'mai'a ónááowe. kesúma tímúna'a naantávé'a pó'a maí'mai'a ónááowe Ísu siráiyé.

⁵²Ísu súwasa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa iséise ésa sésa nóra éna mindá'á kwenáuma simínata nánaumno suwaná ⁵³Ísu simátiména séna árai'a sune. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai pó'a kesúmo ímo né'o kesí naaemó ímo né'o é'a íma maí'mai'a ónááowe. ⁵⁴ánivo kesúma kesí naaemá naawái aúnái'a umái maí'mai'a

kwéomba ááimba kwéasaamba pó'a naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne. ⁵⁵kesúma kawé-tómbán-iyé. kesí naaemá kawé'-nómbán-iyé. ⁵⁶kesúma kesí naaemá naawái kesé tarúmai máyáawa'a kemá miwísé tarúmai máyaumne. ⁵⁷kesivo si'mákaiwaima maí'mai'a kwéintave'a kemá maí'mai'a kwéune. kemá maí'mai'a kwéundayave'a pó'a kesúma naawái maí'mai'a ónááowe. ⁵⁸kentíkwá'náma toómbá neemesa úwoi putaráawe. kemá súnda-tomba kwíyómpaken-tomba íma mirán-tómbán-iyé. kemó súnda-tomba mintómbá naawái aasiyaasí maí'mai'a ónááowe Ísu séna ⁵⁹Kápénéamu-naopa'a mono'-náúmpá'a mináímbá simátímakaiye.

⁶⁰⁻⁶¹Ísu simásuwowasa kwenánaemba kwakón-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa ísámai iséise ésa sésa kwemó sin-áínkómá íya sinkáin-aimba póna umbaí kwétaiye suwaná Ísu arumpin-ímáyáamá éna simátimena séna mináíntávé'a kayókáawe. ⁶²kemó kwíyómpakembo kwaási úranda'o kumpaáruraundawaimo kuntuaweré'o íyóna'o suwáné'o é'a nóra imáyáawa ónááoo. ⁶³kwaásiti asirayánkó íma túwa'naa ivo Áánútun-amanko aúnaí'a umái maí'mai'a kwéumatinkaiwaiman-iyé. mirámó intembá kemó súnda-aimba aúnaí'a umái maí'mai'a ónááon-aimba imbánivo ⁶⁴évakarawaima kentávé'a sé'a kampa'á siyé kwésewe Ísu súmba Ísuma kampa'á siyé mó sun-áímbá kwená kuntaru'ó íníwainkwar'a naaóv'á ísaronka'a póna évakarawai kentávé'a sé'a kampa'á siyé kwésewe Ísu simásuwena ⁶⁵séna mindáyave'a á'a simátimé'a sé'a kesópa'a íma úwoima ténááovo kesivomó tááyaina'a ténááowe siráiyé.

⁶⁶Ísu súwasa kwenánaemba kwakón-kwaasi évakarawai Ísumba iv'á'a auwésa kwesé íma kwénaauwana ⁶⁷Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasiyavena séna kegwárará iv'á'a kwésiyuwao séna tísaa úwana ⁶⁸Sáímoni Pítaa séna anóndakoo náawa ewa kónaunawa seénó. emá aúnaí'a umái maí'mai'a ónaumne-aimba kwésene. ⁶⁹ívé'a entávéta séta árai'a séne. Áánútunopakemba kawé'ná'á óneya kwésune súwana ⁷⁰Ísu simátimena séna kemá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasima ítátinkaundanivo keinárawapinkemba moóra sáwína'a paáriníye súmba ⁷¹Sáímoni Isakérióti ááninko áwí'a Yútásintavena séna Yútási kwemá kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba Ísuna kuntaru'á mayáníwaiman-iyé. kwentávéna mináímbá siráiyé.

Ísu áúnava'maati kwaasái.

7 ¹minkákémbá Yútiyaa-ayampaken-kwaasi Ísumba tuvuwónáe kwésuntavena Ísuma Yútiyaa-ayampa'a íma kwénaaena Káríri-ayampa'a kwénaauwana ²Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbo kwégauvon-kanaama sáwíyanka'a túwasa ³Ísu áúnava'maa'a

aká'áamba simánkesa sésa maanáyámpá'á tuwéma Yútiyaa-ayampa'a kwaási torupanááopa'a ená mayáíma komáénasa pósa ená kwaási ená kawe'-máyaí awánanaaowe. ⁴ amápa-kwaasi suwánanaaowe síyawaima íma aúpá'á mayáíma mayánááomba po amápa-kwaasi túranka'a mayáí komayaaó sésa ⁵ Ísun-áúnava'maa'a kwentávésa íma imáyáa ésa sésa Áánútunopakemba kunkáiyé sésa mináímbá simámúwana ⁶ Ísu simátimena séna amáparawai kesí ááimba suwánanaao-kanaama íma tiráivo kemá úwoi kwíyasa tuwánésa ⁷ marapá-kwáási kembá íma áwáá'a tíkaavo miwíyáv'é'a sé'a kentí mayáíma sáwí'a kwéowe súndayavesa kembá áwáá'a síkaawe. ⁸ tanómbo opa'á koró. amáparawai kesí ááimba suwánanaao-kanaama íma tisa'á ív'é'a íma tanómbo opa'á kúmpo kemá koró séna ⁹ Káírí-ayampa'a méraiye.

Ísu Yérúsaremuva'a kuráin-kwasai.

¹⁰ Ísu máyomba áúnava'maa'a tanómbo upa'á kuwaná naaémba kwemá aúpá'á kúwasa ¹¹ Yútaa-anon-kwaasi Ísumba kwéavakaa-esa sésa náávava máyaíyo sésa tísaa uwasá ¹² Ísuntavesa úwoi-kwaasi sáwívar-aimba iséise ésa sésa évakarawai sésa kawe-kwáásímán-íye suwasá évakarawai sésa ímanivo kampa'naampa-kwáásímán-íye sésa ¹³ Yútaa-anon-kwaasi sáwí'a umásínkáavo sésa íma avora'á sumbá aúpá'á siráawe.

¹⁴ Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbo kwégauvon-kanaama évareva kwáyowana avumpin-táwai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwenááima simátimuwasa ¹⁵ Yútaa-anon-kwaasi isésa táátavai ésa tóipimba tiyáámba áákesa sésa monor-áímbó isópa'a íma koména ísaraimbanivo nórapakena ísaraiyo suwaná ¹⁶ Ísu minímáyáámó umbá iséna séna kesí imáyáavinkemba íma simátime'a Áánútu si'mákaiwaina imáyáavinkemba simátimune. ¹⁷ keinárawa'a imáyáama é'a sé'a náávaken-aina simásimakaiyo. kwená imáyáavinkena'i. Áánútuna imáyáavinkena'íyo-imayaama kwéowe. Áánútumo siráini'a ónéa síyawai miwímó ésa simátimunda-ainkona ááimba isánááowe. ¹⁸ kesávái-ímáyáavínkén-áímbá síyawai kesúwí'a mósá maráígwáe sésa kentí imáyáavinkemba kwésevo ti'mákaiwai áwí'a mósá maránáe síyawai íma kampa'naampá'á sembá árair-aimba kwésewe. ¹⁹ Mósesi ámáámba simátimakombanivo íma ísámai kawer-urére sembá sínkamonaé kwésewe súwasa ²⁰ úwoi-kwaasiyomba sésa íma tuvuwónáe-imayaa kwéeta máyaumpo enarumpimbá taraváá-kwámbá máyáísa mirán-áímbá séne suwaná ²¹ Ísu séna monor-áímbá kwéisaan-kanaara'a íma awánaraan-awaame'a uráunda pó'a kemá sáwívar-imayaa kwéowe. ²² kentíkwá'narakemba sésa iyámpói matínkaraawasa avakaumboé-no'waamba kwaésa túra'a araa'éna umái karánááowe suwaná naaémba Mósesi mináímbá agaimakómba pósa évaka-tawai monor-áímbá kwéisaan-kanaara'a mirá kwéowe. ²³ Mósesina ámáámba íma

ankáiraamba pó'a agándai-kanaara'a mirám-báyáímá iyámpói túra'a kwéowe. ánívo agándai-kanaara'a moóráwaimba asóvamankaraunda pó'a mayáímá mayaánavo sé'a áwáá'a kwésiyewe. ²⁴íma awáné-aase aintávái íma simátínkáaro. árai'a awánáíyan-aintavai simátínkáaro Ísu siráíye.

²⁵Ísu simásuwowasa évakarawai Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sésa minkwáásíyáváiya tuvuwónáewa kwéseo sésa ²⁶kwemá avora'á kwenááima simátímísa'anivo íma aavimbá mayánkaraawe. anón-kwaasiyomba sésawa kwemá Áánútumo usásinankawaima Káráísitiman-íye mirá kwéseo. íya kwéseo. ²⁷maankwáásígóná naaópa'a awánáúndanivo Áánútumo usásinankaiwaina naaópa'a íma awánáúndavakemba tíníye siráawe.

²⁸minkákémbá Ísu anóm-bono'-naumpa'a simátimena séna kembá ára suwánéra kesi máápa'a ára awánéra mirá kwéoo. íma kesi imáyáavinkemba kunkáumpo moóráwai si'mákaisa'a kunkáumne. kwemá áraite siwáímán-íye. kwembá íma awánaambanivo ²⁹kemá á'a awánáúnda si'mákaisa'a kwenópakemba kunkáumne súwasa ³⁰mináímbó súnkakemba tátoranae suwáása kwená kanaamá íma tiróntavesa íma tátorowasa ³¹úwoi-kwaasivinkemba évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima tíndara'a kwená mayáígoná awaamékoma amápa'-mayagomba usáyaaítaniye-imayaa kwéeta Ísuna mayáígoná mirám-báyáígoná póna Ísu Áánútumo usásinankaiwaiman-íye kwésune siráawe.

Ísumba koyátoraaro sésa ti'mákaan-kwasai.

³²úwoi-kwaasiyomba mináímbá sumbá ámáán-kawaa-kwaasi isésa miwíyé mono-káwáá-kwáásíyé i-kwáásíyávésa sésa Ísumba koyátoraaro sésa ti'márówasa kuwaná ³³Ísu séna sáwíyanka'a keinárawate mé'a si'mákaiwainopa'a íyóna'a ³⁴sivakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma kanaán-umai iyónááowe súwasa ³⁵Yútaa-anon-kwaasi iséise ésa sésa náávava kwíndayavena síyómpo avakáá uwááeta íya awánanaumne. Kíríki-ayampara Yútaa-kwaasi máyáapara kwéna kwenáái simátiminiyo sésa ³⁶kwemá séna sivakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma iyónááowe simbá póta mináínkóná ááimba íma ísaraumne siráawe.

maí'mai'a ónááon-donkona kwaasái.

³⁷Yútaa-kwaasi kwááyu-nambo ésamo tanómbo kwégauvon-kanaara'a moórá-kanaama kwáyowana minkánáá anón-kanaama úwana minkánáárá'á Ísu usásinena anónka'a séna nontávénamo kwétinkaindawai kesópakemba tamandaaró. ³⁸Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna siráintemba nonayumpinkémbó usausa intenkáámbó kesáíyavesa áraire síyawaima tirumpinkémbá nonayumpinkémbó intembá íníye Ísu súbma ³⁹Áánútun-amankontavena siráíye. Ísu íma

kwíyómpa'a kuntuwékáintavena Áánútun-amanko íma kunkáiyē. Ísu imáyáa éna séna kemá púwóndavinkemba usásine'a kesivonópa'a iyé'a Áánútun-amankomba ai'maráanana kuména kesááiyavesa áraire síyawai tirumpimbá kumbéniye-imayaa éna Ísu mináimbá simátímakaiye.

Ísuntavesa imáyáama taaínkaa'a uráan-kwasai.

⁴⁰Ísumo simátimumba kwaásiyomba isésa évakarawai sésa árai'a kwemá Áánútun-aaí simátímíwaiman-iyē suwasá ⁴¹évakarawai sésa kwemá Áánútumo usásinankaiwaima kwéamu'maraundawaiman-iyē suwasá évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima íma Kárírivakemba tíníyē. ⁴²naaóv'á'á Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaima Tévítin-andarakemba Tévítina naaópa'a Pétáremuva'a marankániyē agaimaréna siráiyē sésa umbá ⁴³Ísuntavesa imáyáama taaínkaa'a ésa ⁴⁴évakarawai sésa tátoranae sumbánivo íma tátokaawe.

⁴⁵íma tátoresā i-kwáásí mono-káwáá-kwáásítópare áamáan-kawaa-kwaasitopare koyauwérówasa nóra séra íma táto'mai áí'mae'a teó suwasá ⁴⁶i-kwáásí sésa kwenááigoma amápa-kwaasi tááigomba usáyaaitaraiyē suwasá ⁴⁷ámáan-kawaa-kwaasi tísaā esa sésa kenkwárá'á kampa'á simátíyuwaisara kwéseo. ⁴⁸anón-kwaasiyē kesáá áamáan-kawaa-kwaasiyaawe íma árai'a kwíyómpakemba kunkáiyē kwésumpo kegwárá'á mirá seró. ⁴⁹úwoi-kwaasiyē su'mai áraire kwésewe. miwímá Mósesina áamáamba íma isáamba póna Áánútu tínkaminiyē suwaná ⁵⁰ámáan-kawaa-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Níkótimasi ááéma Ísunopa'a iráiwaima simátimena séna ⁵¹kentáásí áamáánko séna íma úwoi sé'a sáwí'a uráiyē sé'a kwenááima ísare'a kwená mayáí awáné'a aaivimbá mayánkááro kentáásí áamáánko siráiyē súwasa ⁵²Níkótimasimba aká'áamba simánkesa sésa Kárírivakewain-ánaemba kwaráánó. Áánútun-aaí aúvávimba awánamāi kawer-uréo. Áánútun-aaí simátímíwaima íma Kárírivakenda'an-ivo kwemá íma Áánútun-aaí simátímíwaiman-iyē sésa [⁵³kentí naaó'-nao'a kóyáwé uwaná Ísu Óríve-ompa'a iráiyē.]

moórá-ininko ó'on-kwaasiyē máyon-kwasai.

8 ¹Óríve-omapa'a Ísu uména ²aaváyaavimba kuména anóm-bono'-naumpa'a umáyowasa kwaásiyomba kwenópa'a torupowaná mara'á ména kwenáái simátimuwasa ³ámáamba sun-kwáásíyē áamáan-kawaa-kwaasiyē aaraí áí'maesa minínínkó ó'on-kwaasiyē máyomba pósa áí'mai amáparawai túranka'a ankésa ⁴Ísuntavesa sésa anóndakoo minínimbá ó'on-kwaasiyē máyáísata awánéta táto'mai áí'maeta túne. ⁵ámáan-auvaivimba Mósesi agaimaréna séna mirámó índawaimba óntandei tuvúwónanaya puwíníyē agaimaréna siráiyē. nóran-imayaa éwa seénó

sésa ⁶Ísumba maka sésa mirá senaná paárinata kwembá aavimbá mayankánae sésa suwaná Ísu kivairena ayáanauvi'nei marará'á aúvái agaimarówasa ⁷áísa aísaa uwaná usásinena simátimena séna imó sáwí'ó uráindawai aivar-óntámbá maimé tuvuwíno simátimena ⁸moórágwara'a kivairena ayáanauvi'nei marará'á aúvái agaimarówasa ⁹isésa moórá-mora-kwaasi kunákárúwasowana anón-kwaasi aiva'á kumúwasa miwán-ánaemba kwa'maésa kúmúwana minínkówé su'mai Ísuwe máyowana ¹⁰usásinena áísa ena séna náávára máyaa. amáparawai íma aavimbá mayankánaáoo súwana ¹¹owé íma aavimbá maisinkánaáowe súwana kegwára'á íma aavimbá mayankáúna kómpo moórágwara'a íma mirán-uwo Ísu siráíye.

kwaási sáma kamátinkaina'a úne Ísu siráin-kwasai.

¹²ókwara'a Ísu kwenáái simátimena séna kwaási sáma kamátinkaina'a úne. kesínaaembo kwaráiyawai íma tunínívo sáma kamái mai'mai'a ónááowe súwasa ¹³ámáán-kawaa-kwaasi sésa eyáá ená ááimba séndamanivo íma árai'a kwésene suwaná ¹⁴Ísu séna ímanivo kesááigona ááimba árai'a kwésune. á'a awánáúndavakemba kunkáundayavai á'a awánáúndava'a iyónaunda pó'a kemá súnda-aimba árai'a kwésune. kesí ááimba íma suwánaraawe. ¹⁵marapá-kwáásí kentí imáyáavinkemba aaimá maisínkaavo kemá íma aaimá kwémaitinkaumne. ¹⁶kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino. íma kewé su'mai aavimbá maitinkánaumpo kesé kesivoé aavimbá maitinkáyauye. miráumai kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino. ¹⁷kentí ámáán-auvaivimba agaimaréna séna kae-kwáásírái moórá-aimbo séyambo ékai mináímbá árai'a kwéseye agaimaréna siráíye. ¹⁸miráumai kemá kesávái simátimunana kesivoé kesé mimbórá-áímbá simátimuyamba póna árair-aimban-íye súwasa ¹⁹enavomá náávára máyáíyo áísa esa suwaná kesí ááimbo imó suwánaantavai kesivombá íma kwéawanaawe. kesí ááimbo suwánaankakenkai kesivombá awánaasino Ísu súmba ²⁰anóm-bono'-naumpa'a óntambo túwón-daumpa'a mináímbá simátimuwasa tátoranae sésa suwááesa kwená kanaamá íma túntavesa íma tátokaawe.

²¹minkákémbá Ísu simátimena séna tiyuwé'a iyóna'a sivakáá uwááe'a íma suwánanaaowe. puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. iyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe súwasa ²²Yútaa-anon-kwaasi sésa kwemá séna iyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe simbá póna kweyááríkara puwíndayavena siíyo suwaná ²³Ísu séna keinárawa'a maankákén-kwáásímán-ovo kemá sanaankéndá'á úne. keinárawa'a marapákén-kwáásímán-ovo kemá kwíyómpakenda'a úne. ²⁴simátime'a sé'a puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. kemá kwíyómpakenda'a úmpo kentávé'ó imó áraire sé'ó é'a kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe súwasa ²⁵mináínkóná

ááimba íma ísámai áísaa esa sésa nááwawa oónó suwaná Ísu séna aasiyaasi-táwai á'a simátímakaumne. ²⁶keinárawatave'a sáwívar-aimba kanaán-umai sé'a aaivimbá maitinkáundanivo si'mákaiwaina aaiyé su'mai amáparawaiyave'a kwésimatimune. kwemó arupí iwáín-áái kwésimatimune súwasa ²⁷Áánútun-aaima súmbanivo íma ísówana ²⁸mindáyavai Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai sí'mae'a taaira'á mói sínkamonaaomba pó'a suwáné'a sé'a kwemó siwáímá kwená imáyáavinkemba íma sivo avowamá simámakain-aimpinkemba siráiyé mirá sénááowe. ²⁹si'mákaiwai aamoí ínkwáe-i'a úmae kwéiyunda póna íma siyuwéna kesé máyáiyé súwasa ³⁰sáwíva-kwaasi isésa kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'an-iyé siráawe.

tátokaawanamo Ísu ayútínkáin-kwasai.

³¹Ísuma Yútaa-anon-kwaasi kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'a iyémó sirówaiyavena séna kesááimo ísámaimo kawé'ó é'o é'a kesí kwaási aú'mái ménaaowe. ³²áraiir-aimba íséwana tátokaiyampinkemba mináráír-áínkó ayútinkaniye súwasa ³³Ááváramun-andaraken-kwaasi únda póta íma ó'on-kwaasi tátokaawe. nóra se ayútinkaniye seénó suwaná ³⁴Ísu séna árai'a simátime'a sé'a sáwí'o kwéowaima misáwíwíkomá kembá kwétatoraiye. kesí mayáí úwoi mayáígwáe sésa meéyámba'mai tátokaantenkaan-kwaasin-owe. ³⁵mirán-kwáási kawaánákóná naaúmpa'a íma maí'mai'a ónááovo kwenáánimbaa'a maí'mai'a ónááowe. ³⁶kemó Áánútu ááninkomo ayútínkáana'o é'a ayútuwe'a ménaaowe. ³⁷Ááváramun-andaraken-kwaasi ombánivo kesáái íma tirumpimbá kwáyáintave'a tuvuwónáe kwésewe. ³⁸kesivo agaráásínkáin-aimba kwésumpo kentivomá simátímín-aimba kwésewe súwasa ³⁹Ááváramu kentáásivoman-iyé suwaná Ááváramun-andarakewaimo ékai Ááváramumo úntemba mirá uráasino. ⁴⁰Áánútu áraiir-aimba simásímakaimba simátimundanivo tuvuwónáe kwésewe. Ááváramu íma mirá uráivo ⁴¹kentivomó uráintemba mirá kwéowe súwasa kesáámá íma kesinóma eénkwááírákémbá kentáá masínkaraiye. kentáásivoma mimbóráwái Áánútuman-iyé suwaná ⁴²Áánútunopakemba kunkáunda pó'a Áánútu áráá'o ékai kentirumbá simésino. íma kesí imáyáavinkemba kunkáumpo kwemá si'maráísa'a kunkáumne. ⁴³kemó súnda nóra séra íma kwéisaao. kesááigo umbái kwétiyaiye. ⁴⁴kemá Sáátáánigo áráá'a pó'a kwenarááíma kwaránáe kwésewe. kwemá ááinkakemba tuvúkaiwaiman-iyé. árai'o sí-yántáá'á íma kwempimbá kwáyáísana kampa'naampar-áínkómá avowai'a kwéiyé. ⁴⁵miráumai áraiir-aimba simátimundayavai áraiir-aimba iyémá íma kwésewe. ⁴⁶íma sáwí'a uráunda kwéisaawe. arupí-aimba simátimuna'anivo íma áraire kwésewe. ⁴⁷Áánútu áráá'a pósa kwenáái isésa máyáavo keinárawa'a íma Áánútu áráá'maari'a uré'a pó'a kwenáái íma ísaraawe Ísu siráiyé.

48 Ísu simásuwowasa Yútaa-anon-kwaasi aká'áamba simánkesa sésa árai'a séta Sámériyaa-kwaasi ónana taraváá-kwámbá enarumpimbá máyáísampo mináímbá siráne suwaná 49 Ísu séna taraváá-kwámbá íma kesirumpimbá máyáíye. kesivo áwí'a anómbe úndanivo kesúwí'a sáwí'a umásínkáawe. 50 íma kesúwí'a anómbe ónáe. Áánútu kentávéna séna kawe'-má'yái mayáánda pó'a enáwí'a mósá anómbe umánkanaumne kwésiye. 51 árai'o senda-áímbá kesáái ísámai kawe'á íyawai íma puwónááowe súwasa 52 Yútaa-anon-kwaasi sésa sénda-aimba taraváá-kwámbó enarumpimbó máyáimba áta ísaraumne. Ááváramu puwúwasa Áánútun-ai simátímakowaima púwúmbanivo emá se kesáái ísámai kawe'á íyawai íma puwónááowe siráne. 53 kentáásivo Ááváramu puwúwasa Áánútun-ai simátímakowaima pukáambanivo miwí usáyaitaniyono. emó sénda náávakendara'ono suwaná 54 Ísu séna kesúwí'o mósá maráúndarakai úwoi úsina. kesúwí'o mósá maránimba kesivomán-íye. kwentávé'a sé'a kentáásí Ísóigoman-íye kwésewe. 55 kwembá kwéawanaumpo kemá íma awánaraawe. kemó sé'o íma awánáúmne súnarakai kemó ontembá kampa'ná'á maúsino. á'a kwéawane'a pó'a kwenáái mósá kwémaraumne. 56 kentivo Ááváramu kemó marapá'ó kumónaunda-aimba iséna aamóí éna kembá suwánéna kwenarunkó kawe'á uráíye súwasa 57 Yútaa-anon-kwaasi sésa emá ívé-kwaasi íma kae-kwáái umái siyáánkai-ima maisukáampo emá séma Ááváramumba awánaraumnewa seénó suwaná 58 árai'a simátíme'a sé'a Ááváramumbo ímo maránkaronka'a kemá maémaundaniye súwasa 59 mináíntávái tuvuwónáe sésa óntamba máyómbanivo Ísu aúpá'á anóm-bono'-naumpakemba kárúwaguraiye.

Ísu aúrumba kavíkwáimba kawe'á umánkarain-kwasai.

9 ¹ Ísu kúmba moóráwaimba anówama aúgavitamba maránkarowaimba awánésa ² kwená kwayó-kwáásí áísa esa sésa anóndakoo nááwana sáwí-yantaakona anondáwa aúrumba kavíkáíyo. kwendéígówá'i. anóvwineigowa'íyo suwaná ³ Ísu séna íma kwená sáwí-yantaakon-ivo íma anóvwiti sáwí-yantaakon-ivo Áánútuna kawe'-má'yái kwenane'á paárínasa awánanaaontavena aúrumba kavíkáíye. ⁴ si'mákaiwaina mayáíyá máyáano. sámó kainká'ó mayáímó kwémayaawanamo no'wáámbo aúráísanamo mayáímó máyáan-kanaamo ánásaintemba miráumai mayáímá mayáúnda-kanaama ánásanimba póta ívé'a Áánútuna mayáíyá mayánaumne. ⁵ marapá'ó maúnda kwaási sáma kamátinkaina'a úne séna ⁶ marará'á awirááíma kwi'maréna mindáneí toiraambá úmarena aúranka'a a'maréna ⁷ simáména séna nonkwaaúnkó áwí'a Síróamu-kwaaumpimba awaa'á koyoraáo súwana mirá uráíye. Síróamuwemo súmba kwenáávinkemba kwántámai séna ai'maráí-kwáúné súwana koyotuwéna aúrumba awánamai kawe'á éna túwasa

⁸kwená naaópaken-kwaasiye ókwaasiye awánésa sésa kwemá aampa'ó ména óntantemo inaaí síma sima'a indará'iyó suwasá ⁹évakarawai sésa owé kwemán-iyé suwasá évakarawai sésa ímanivo mimbórá-óikwárará'iyó suwaná kwemá séna ímanivo kemá úne súwasa ¹⁰áísaa esa sésa nóra ónana aúramba kawe'á íyó suwaná ¹¹moóráwai áwí'a Ísuma kwemá awirááíma kwi'maréna mindáneí toiraaní'a úmarena súranka'a a'maréna simásimena séna Síróamu-kwaumpimba awaa'á koyoraaó sisa'á isé'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawe'án-iyé súwasa ¹²áísaa esa sésa náávára kuráiyó suwaná íma awánáúmne siráiyé.

¹³⁻¹⁴simátimuwasa áí'maesa áamáán-kawaa-kwaasitopa'a máánkówana Ísuma toimá aúranka'a a'maréna aúramba kawe'á umánkaron-kanaama Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaa mayáímá aambá áumbakon-kanaama úwasa aúramba kawe'á umánkarowaimba áí'maesa áamáán-kawaa-kwaasitopa'a máánkówasa ¹⁵áísaa esa sésa nóra ónana aúramba kawe'á íyó suwaná toimá súranka'a asínkáisa'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawe'á umásínkáiyé súwasa ¹⁶ámáán-kawaa-kwaasi évaka'a sésa agándaan-kanaara'o mirá uráintavena íma Áánútunopakemba kunkáiyé suwasá évakarawai sésa sáwí-imayaa-kwaasimo énarankasi íma kanaán-umai kawe'-má'yái-áwáámé'á isinó suwasá imáyáama taaínkaa'a ésa ¹⁷sésa enaúramba kawe'á umánkaraiwo kwentávái nóin-imayaawa kwéono áísaa esa suwaná Áánútun-aaí simátímíwaiman-iyé súwasa ¹⁸ánivo miYútaa-ánón-kwáásí aúrambo kawe'ó umánkontavesa íma imáyáa umbá anóvowi tááyowasa ¹⁹tuyasá tísaa esa sésa kenkáítí táánina'iyó. ánivo aúgavitana maránkaraayana'iyó. nóra ena aúramba awánamai kawe'á kwéiyó suwasaráí ²⁰kesááninkain-iyé. maránkarauyamba aúgavitane. ²¹ánivo ívé'a nóra isaná aúramba kawe'á umái kwéawanaiyompo kwemá anómban-ivo áísaa íyana kweyááríka'a simátimino sirááiyé. ²²ááéma Yútaa-anon-kwaasi sésa Ísuntavesa Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaiman-iyé síyawai mono'-náúmpá'á íma iyónááowe sumbá póna minánóvowí Yútaa-anon-kwaasiyavena táá'a kówasarai ²³sésarai anón-umaguraivo kwembá áísaa oro sirááiyé.

²⁴simásúwóyasa ókwara'a aúramba kawe'á umánkarowaimba ááyowana túwasa sésa minkwáásígó sáwí-imayaa kwéiyé sewatá ísaraunda po Áánútu aúranka'a arupí umái simásimiyo suwaná ²⁵sáwí-kwaasiya'i. kawe-kwáásíyá'iyó. kemá íma isáúmne. moórá-yantaatave'a isáúnda súramba kavíkwimbanivo ívé'a súramba awánáúmne súwasa ²⁶nóraumai aúramba kawe'á umánkaraiyo áísaa esa suwaná ²⁷á'a simátimundanivo íma isáawe. ókwara'o simátimena'o é'a isánááo. kwenaráái kwaránaemo sé'a kwená kwayó-kwáásí-í'a ónááowe súwasa ²⁸aká'áámba simánkesa sésa emá kwenaráái kwaráampo kesáámá Mósesi arááíya kwégwaraumne. ²⁹Áánútu Mósesimba aai simámakaivo

minkwáási náávaken-kwaasiya'iyo suwaná ³⁰mindá'á mirá séna kemá mirá sembánivo minkwáási ó'oran-kwaasin-iyé. kemá súramba kawé'á umásínkaraisa'a súné. ³¹⁻³³kwemó ímo Áánútunopakembo kunkénaraankasi íma mirá uráisino. Áánútuma sáwí-imayaa kwéowai tááima íma kwéisaivo kwená mayáímó máyáawai tááima kwéisaie. Áánútu áwí'o mósá maráawai tááima kwéisaie. maambárámó úmaronkakemba íma moórá-augavitan-kwaasi máyáísana kawé'á umánkaraiye sewa'á kwéisaumne súwasa ³⁴enanóma aampa'á maránkaraisa po úwoivaken-kwaasima éma enáái kentáá kawé-kwáásiyá kwésimasimendayaanivo mono'-náúmpákémbá kunákárúwaa suwaná kunákárúwaraiye.

³⁵minkákémbá Ísu ai'mátukaan-aimba iséna avakáá-umai awánéna áisaa ena séna kwíyómpakemba kwaási úrandakona arááíya kwégwaraano súwana ³⁶Ísuntavena séna anóndakoo emó sénda nááwawa'iyo. simásímína'a kwenaráái kwáráano súwana ³⁷Ísu séna á'o aúrambo suwánáánda kemá úné súwana ³⁸emá Ísóigoma óné séna kívairena kwená imáyáa mósá makáíye.

³⁹kwená imáyáa mósá marówana Ísu séna marapá'á kunkáunda pósa kwaási avuntambá taafínkaa'a ónááowe. túrambo kavíkáindawai túramba kawé'á umái awánáiyasa túrambo awánemayaiyawai túramba kaviyíníye súwasa ⁴⁰ámáán-kawaa-kwaasimo évaka'o máyówai isésa áisaa esa sésa ewá séwa kentááyavaiya túramba kavíkáiwai owéwá seénó suwaná ⁴¹Ísu séna túrambo kavíkáawaimo máyáankakai kentí sáwí-imayaagona meéyámbá íma kwáyáisino. áta awánáúmne sentávéna kentí sáwí-imayaagona meéyámbá kwáyáíye Ísu siráíye.

sipisípigona kusavá'ó kárákwiraan-kwasai.

10 ¹Ísu séna árai'a simátíme'a sumpo ísáaro. sipisípi kusavá'ó kónáe síyawai ímo sipisípigona ontavímbó usávekesamo ésa kusarákémbó maatésamo ésa miwí umóyándáraware sénááowe. ²sipisípira'a kárákwiraiwai ontavímbá usá kwéveraiye. ³miráumai ontará kawááná'á onta tiyánkáísana usáverena kwená sipisípi túwí'a utaisasá kwenáái isésa kwenópa'a kowaná ⁴sipisípi kusavínkémbá tí'maena aiva'á kwisasá kwenáái ísáantavesa ánaaemba kwégwaraawe. ⁵ánivo ó'on-kwaasi táái íma ísámai tínaaemba íma kwa'maésa kwéesa inkaisésa kóyáwé kwéowe ⁶Ísu mirá simátimuwasa mináínkóná ááimba íma ísaraawe.

Ísu sipisípira'a kárákwirain-kwasai.

⁷mináínkóná ááimba íma ísóntavena Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a sipisípigona ontamá kemá úné. ⁸íma kunkáundara'a évakarawai tiráawai umóyándáraware. miwí táái sipisípiyonko íma ísaraawe.

⁹kemá ontamá úne. kesópa'o tíya'o é'a usáveraro senasá usáveraiya'a kárákwiyonaumne. toómbó naíyávésamo ésa kunákárúwaresa násuwesa ó'a usáveranaaowe. ¹⁰umóyán-ámpá-kwáásímó tíyawaimo ésa kwaási tínkambai áwáávi-tantaa'a ónááombanivo kemá kunkáunda pósa ó'oran-kawe'a umái maí'mai'a ónááowe. ¹¹sipisípira'a kawe'á umái kárákwiraundana'a úne. sipisípira'o kawe'ó umáiimo kárákwirainda'a séna kesí sipisípi túwa'naa ónaumne séna puwíníye. ¹²ánivo óntantavaiye sésa sipisípira'a tavíkáawai áwáávíte in-íyánkómbá awánésa sipisípi ivátíyuwesa kóuwana sipisípiyomba vamái kwatúwáísasa kówitawaa'a umáguraawe. ¹³miwí sipisípira'o taviyí-ímáyáámá tuwésa óntane su'maimo mayái-ímáyáá kwéowe. ¹⁴⁻¹⁵sipisípira'a kawe'á umái kárákwiraundana'a úne. kesivo kembá súyaisa'a kemá kesivombá aúyáunana mirámó úndantemba kesí sipisípi amápa'a túyáunasa kembá kwésuyaawe. kesí sipisípima túwa'naa ónaundayave'a pó'a kemá puwónaumne. ¹⁶kesí sipisípi évaka'a ó'on-kusava'a máyáamba pó'a kotíránasa kesáái ísámai tésa mimbórái'a umái máyaiya'a amáparawaira'a kárákwiyonaumne. ¹⁷⁻¹⁸púwóndavinkemba usásinanaunda-imayaama kesivomá símísa'a kemá owé súndayavena kwenarumbá kwésimiye. kemó ímo owé súndarakai íma kanaán-umai sínkamosino. kesí imáyáavinkemba puwónaunda pó'a kanaará'a puwónaumne. púwóndavinkemba kanaán-umai usásinanaumne. kesivomá simásimena séna mirán-owo séna mirámó ónaunda-asirayamba símakaiye Ísu siráíye.

¹⁹Ísu mináímbá súntavesa Yútaa-anon-kwaasi imáyáa ésa taaínkaar-uwasá ²⁰évakarawai sésa taraváá-kwámbá arupimbá máyáintavena uwo'aó'á kwéiye. nóra séra kwenáái kwéisao suwasá ²¹évakarawai sésa taraváá-kwámbó arupimbó máyáinkakai íma mirá-áímbá sisinó. taraváá-kwámbó arupimbó máyáinkakai íma aúgavitan-kwaasi aúrumba kawe'á umái awánéna máisino siráawe.

Yútaa-anon-kwaasi tínaaemba umánkaraan-kwasai.

²²Yútaa-kwaasi anóm-bono'-nambo uráan-kanaamo túntemba Yérúsaremu-naopa'a tanómba kwégauvunka'a minkánáá táúgwí-kanaa póna túwana ²³Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména Sórómoni áúgwimai úmakopa'a kwéguwasa ²⁴Yútaa-anon-kwaasi torupésa taúkúmaresa áísaa esa sésa entávéta sáwívar-imayaaya kwéune. Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaima ewá ónómpo arupí umái sinatá ísáano suwaná ²⁵Ísu séna simátimuna'anivo íma ísaraawe. kesivo simásimakaim-bayaima kwémayaunda póna kesí ááimba avora'á kwévaariye. ²⁶keinárawa'a íma kesí sipisípiyomba pó'a kesáái'yave'a íma áraire kwésewe. ²⁷kesí sipisípi túyáúnasa kesáái ísámai kesínaemba kwégwaraawa'a ²⁸imáyáama tímúnasa aúnái'a umái maí'mai'a

kwéomba pósa íma puwónááowe. kawáá úndavinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe. ²⁹kesivomá símakaimba kwená asirayánkó amápar-asirayankomba usáyaaitaisasa kesivomá kawááimpinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe. ³⁰kesé kesivoé mimbórái'a kwéuye Ísu siráiyé.

³¹súwasa Ísumo sún-aintavesa Yútaa-anon-kwaasi ókwara'a tuvuwónáe sésa óntamba máyówana ³²Ísu simátimena séna kesivomá simásímakaimbayai kawé'-má'yáímá kwémayauna'a kwéawanaavo nóim-bayaiya mayáúndayavaiya sínkamonaao súwasa ³³íma kawé'-má'yáíyávéta inkamónáeta kwéumpo Áánútumba aká'áamba simánkaandayaveta inkamónaundayaawe. marapá-kwáásígómá séma Áánútuma úne séndayaveta inkamónaundayaawe suwaná ³⁴⁻³⁵Ísu séna Áánútun-ai aúvái'vimba ímo kampar-áimbó kwáyáin-auvaivimba agaimaréna séna Áánútu séna ísógoman-owe siráiyé agaimaréna siráiyé. Áánútun-ai simátímakowaiyavena séna ísógoman-owe siráiyé. ³⁶kesivomá ításinkena sí'mákaisa'a marapá'á kunkáumpo Áánútu ááninko úne kwésundayave'a Áánútumba íma aká'áamba kwésimankaumne. ³⁷kesivoná mayáímó ímo kwémayaundarakai kentáv'é'a kwíyómpakemba kunkáiyé sé'a íma áraire sesinó. ³⁸kwíyómpakemba kunkáiyé sé'a íma áraire sembánivo kesí mayáíyáv'é'a Áánútuna mayáímá kwémayaiyé sé'o é'a minká'á sé'a kwesé avowáe mimbórái'a kwéoye sénááowe Ísu súwasa ³⁹moórágwara'a tátoranae sésa umbá táto'mai tovíráyuwowana kóuraiyé.

⁴⁰Ísu miwí tiyuwéna Yótáni-nomba kóaatena ááéma Yóni nombá pétinkaropa'a komáyowasa ⁴¹kwaásiyomba torupésa sésa Yóni ímo awánáúnda-mayaima mairáimbanivo minkwáásíyáv'éna simásímakainaimba árair-aimba siráiyé suwasá ⁴²sáwíva-kwaasi Ísuntavesa árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé siráawe.

Árásárasi pukáin-kwasai.

11 ¹moóráwai áwí'a Árásárasi Pétáni-naopa'a máyowana áí'a úwasarai ámánaakai túwí'a Mária'aae Máátaae mimbóráv'á'á mészaya ²Mária'aae ó'on-tawai áséi-kwiyumba úm-basawemba Ísu aísamaira'a atímarena kwena'nóntáunei uwátukai-ininko éna tiyóvígomba áí'a kwéuwasarai ³minúnándarái moóráwaintavesarai sésarai Ísumba kosimáme se anóndakoo enarumbá ámakaandawaimba áí'a kwéiyé kosimámiyo suyaná kosimámuwana ⁴Ísu iséna séna Árásárásimbo áí'o kwéimba íma pu'mái ánásaindayavena áí'a kwéivo Áánútu áwíkwara ááninko súwíkwara'o mósá maránááontavena áí'a kwéiyé Ísu séna ⁵Máátaante Mária'ante Árásárásinte kwenarumbá tímakomba póna ⁶áí'a kwéun-aimba iséna kae-táwai aáno maéna ⁷minká'á kwená kwayó-kwáásíyáv'éna séna ókwara'a Yútiyaa-ayampata kónaumne súwasa ⁸sésa anóndakoo Yútaa-anon-kwaasi óntandei

tuvuwónáe sésa kwéopa'a ókwara'a mináyámpá'á kónáe kwésene suwaná ⁹⁻¹⁰ Ísu miwí simátimena séna túnkwisasamo kombá íma sáma kaisasá pósa tanaambá kwévaavo sámo kaisasamó kombá íma tanaambá kwévaawe. mirámó ontembá isa'á ívé-kanaa kawe'á umái mayáíma mayánaumne Ísu séna ¹¹ kentáásí kwaásigo Árásárási aúmá kwégwaimba pó'a usásinankaandayave'a kónaumne súmba ¹²⁻¹³ Árásárási pukóntavena Ísu súmbanivo kwená kwayó-kwáásí imáyáa ésa aún-kwaiguráimba póna usásinaniye-imayaa ésa sésa anóndakoo kawe'á imbá póna áí'a érankaniye suwaná ¹⁴ Ísu avora'á séna Árásárási pukwiyé. ¹⁵ áí'o ipa'á íma kwesé máyaunda kawe'á imbá póta kwenópataamo kondá suwáné'a kentávái árai'a Áánútumpakemba kunkáíye simásinkanaaowe súwana ¹⁶ kwená kwayó-kwáásívínkémbá moóráwai áwí'a Tómáasi kwááyu áwí'a ávárawaama kwemá simátimena séna Yútaa-anon-kwaasi Ísumba inkamónááomba póta kweséya puwónáeta kónaumne Tómáasi siráíye.

Ísuma puwíyampinkemba usásinanaaowaina ááimban-íye kwaasái.

¹⁷ súwana Ísu Pétáni-naopa'a kúmba Árásárási puwúwasa utámárówana éiyaimba kwaúnka'a Ísu koísaraiye. ¹⁸ Pétáni-nao'a Yérúsaremuva'a egwaa'á pósa ¹⁹ Máátaante Máriaante tiyóvígo pukóntavesa Yútaa-kwaasiyomba ivi'á kogwétesa máyówana ²⁰ Ísu kwétiyemo sumbá Mááta iséna kwétupa'a kúwana Máriaa naaúmpa'a máyowana ²¹ Mááta Ísuntavena koséna anóndakoo emó maanká'ó máyaandarakai kesiyóvi íma púwísino. ²² ívé'o Áánútumbo áísaa inanamó éna mirá íníye-imayaa kwéune súwana ²³ Ísu séna enayóvi pukáimpinkemba usásinaniye súwana ²⁴ Mááta séna naaén-kanaama tínana pukáindavinkemba usásinaniye-imayaama kwéune súwana ²⁵ Ísu séna púwómpinkemba kwéusasinaawemo sewáíná ááimba kemá úne. aúnái'a umái maí'mai'a ónááowaina ááimba kemá úne. kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawaimo ésa puwónááombanivo usásinanaaowe. ²⁶ mésa kesááiyavai áraire sésa kenká'á agevamái máyáawaimo ésa íma puwónááowe. mindáyavai emá áraire kwéseno Ísu Máátaantavena súwana ²⁷ Ísóigoo emá Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawai óne. Áánútu ááninko óne. marapá'á kumíníyondawai emá óne Mááta siráíye.

²⁸ Mááta simásuwena kwéna áúnkontavena aúpá'á áápimba simáména séna anóndako kwétena kwéaayaiye súwana ²⁹ Máriaa iséna avekáán-umai usásinena kwétupa'a kúmba ³⁰ Ísuma Máátaamo taawánónka'a ména íma naaópa'a túmba ³¹ Máriaa usásinenamo kúmba Yútaa-kwaasi ivi'á ton-kwáásí awánésa imáyáa ésa sésa utamánkáapa'o ivi'ó táíndayavena kwiyé sésa kwa'maésa kumbá ³² Ísu máyonka'a Máriaa kwéna anóndakoman-íye séna aísamaivimba kívaréna séna Ísóigoo emó maanká'ó máyaandarakai kesiyóvi íma púwísino súwasa ³³ Máriaa

kwenánaemba kwakón-kwaasiye ivi'ó tombá Ísu tuwánówana arumbá éna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana ³⁴tísaa ena séna náánkara utamánkaraao súwasa anóndakoo taawánaao suwaná ³⁵Ísu ivi'á tómba ³⁶Yútaa-kwaasi awánésa sésa pukáiwaimba aruntávéna umánkáiyé suwasá ³⁷évakarawai sésa aúgavitan-kwaasi aúramba kawel'á umánkaraimbanivo nóra séna íma asóvamankaisana pukáiyó siráawe.

Ísu Árásárásimba usásinankarain-kwasai.

³⁸suwaná Ísuna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana utamánkaropa'a kúmba murí-áívimbá mámakesa óika'a óntandei awáá umásúwówana Ísu koawánéna ³⁹séna óntamba akwátúwáaro súwana Mááta pukówai ámánaako séna Ísóigoo éiyain-tawai kwáimba póna ánkúte íníye súwana ⁴⁰Ísu séna á'a simáme'a súnnda kesááiyavaimo áraire sémo kenká'ó agevamáimo mémo e Áánútuna kawel'-má'yáimá awánaniyone súwasa ⁴¹óntamba akwátúwówana Ísu kwíyómpa'a awánéna séna kesivoó kesáái kwéisaandayave'a súwi súnne. ⁴²kesáái kwéisaampo maanáimbá kwésunda pósa maanká'á máyaan-kwaasi kentávésa árai'a Áánútu ai'mákaisana kunkáiyé sénááowe simásuwena ⁴³anónka'a séna Árásárásiyo iyuwó súwana ⁴⁴pukówaima iráimba ampaantanéí avakúmá ánáan-kwisuwesa aiyayaanka'a asááúmaresa a'nómpá'á káátamaresa mirán-úmakon-tantaakwara'a iyúwana Ísu séna iyátúwéwana máíno siráiyé.

anón-kwaasi Ísuna áamáyu-aimba siráan-kwasai.

Mátíyu 26:1-5, Mááka 14:1-2, Áríku 22:1-2

⁴⁵Yútaa-kwaasiyomba Máriyaanopa'a kun-kwáásí Ísumo úmba awánésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé suwasá ⁴⁶évakarawai ímaniye sésa áamáán-kawaa-kwaasitopa'a kosésa Ísumo ún-aimba simátímúwasa ⁴⁷mináimbá isésa áamáán-kawaa-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé aaimó ísón-kwaasi tááyesa sésa íma awánáúnda-mayai maémáyáimba póta nóraya ónaumno. ⁴⁸úwoimo túwáananamo éna mirám-báyáimá maémáyainda pósa amáparawai kwenááiyavesa áraire sénááowe. minká'á Áróamáani-kamaani-kwaasi tésa anóm-bono'-namba tayawísíyuwesa kentáámá amáparawaima sáwí'a umásínkáávainivo nóraya ónaumno suwaná ⁴⁹moóráwai áwí'a Káyavaasi minkánáá aiva'-mónó-káwááná'á póna séna íma kawel'á umái kwéisaawe. ⁵⁰Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo séna moóráwai puwíníye Káyavaasi siráiyé.

⁵¹mináimbó súmba íma kwená imáyáavinkemba siráivo minkánáá aiva'-mónó-káwááná'á máyontavena póna Áánútu imáyáama amúwana paárumai séna Yútaa-kwaasi amáparawaiyavena ísámai Ísu puwíníye. ⁵²íma Yútaa-kwaasiye su'mai Áánútu áráá'a ovó ó'on-o'om-baravaken-kwaasi mimbórái'a umái méigwae séna Ísu puwíníye. ⁵³Káyavaasi

mináimbá súwasa minkákémbá Yútaa-anon-kwaasi Ísuna áamáyu-aimba suwaná ⁵⁴mindáyavena Ísu íma Yútaa-anon-kwaasi túranka'a kwéna tiyuwéna ugóná ayááivá'á Éváráimu-naopa'a kúmba kwená kwayó-kwáásiyé koméraawe.

⁵⁵komáyówana tíyótaasa í-tánón-kánáá sáwíyanka'a tínimba pósa tirumbó kawé'ó íyanesa naaó'-naokemba Yérúsaremu-naopa'a koyorupésa ⁵⁶Ísuntavesa mivá maava'a awánésa anóm-bono'-naumpa'a torupésa sésa tanómbo opa'á tíní. íya tíníyo siráawe. ⁵⁷mono-káwáá-kwáásiyé ámáán-kawaa-kwaasiye sumbá Ísumbo awánésamo ésa simásimiyata tátóráano sumbá mindáyavesa úwoi-kwaasi sésa tanómbo opa'á tíní. íya tíníyo siráawe.

Máryaa Ísu aísamaira'a áséi-kwiyum-basawemba pékain-kwasai.

Máttyu 26:6-13, Máaka 14:3-9

12 ¹tíyótaasa í-tánón-kánáámá sáwíyanka'a túwana ava'moraé-kanaa úwoi kwáyowana Ísu Pétáni-naopa'a kwéna pukómpinkemba usásinankarowai áwí'a Árásárásina naaópa'a kúwasa ²Ísuna toómbá agaimarówana Ísuwe Árásárásiye toómbó naívá'á máyóyana Mááta mintómbá maimái tíma'maena kúwana ³Máryaa áséi-kwiyumba úm-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakena Ísu aísamaira'a sáwíva'a atímarena kwena'nóntáunei uwaúwana mimbásáwén-kwíyúnkó anónka'a naaúmpa'a iyúwana ⁴⁻⁵moóráwai áwí'a Yútási Isakéríóti séna nóra sénawa mimbásáwémbá ívátuwena anón-ontamba 300 kina mairéna ímo óísambo makáan-kwaasi taaín-timiyo séna mináimbó siráimba Ísuna kuntaru'ó mayáníwaima séna ⁶íma óísan-iyaaín-kwaasiti imáyáa éna séna kwemá Ísuna kwaasiti óntanka'a kárákwironda'a umóyándá'á póna minóntámpínkémbá mayánáe séna mináimbá súwana ⁷Ísu séna minínímbá aúwéwana úwoi máíno. púwónanamo pésinkanintavena mirá kwéiye. ⁸ímo óísambo máraán-kwaasi keséma maí'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma maí'mai'a ónaumne Ísu siráiyé.

Árásárásina áamáyu-aimba siráan-kwasai.

⁹súwasa Pétáni-naopa'a Ísu máyáiyé sumbá sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasi isésa Árásárási pukówana usásinankarowainte kotuwánanae sésa kuráa. ¹⁰⁻¹¹Árásárásimba usásinankarontavesa pósa Yútaa-kwaasima miwítí anón-kwaasi tiyuwésa Áánútunopakemba kunkáiwainopata kónáe sésa suntavái mono-káwáá-kwáásí Árásárásina áamáyu-ainkwara'a siráawe.

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Máttyu 21:1-11, Máaka 11:1-11, Árukú 19:28-40

¹²tíndauraamba áséi-masawemba pérankomba póna ívékaamba Yérúsaremuva'a Ísu kwétiyemo sumbá kwaásiyomba isésa ¹³taayánama

ayáiresa aampakémbá kogwéairesa anónkar-anonka'a sésa Ísóigo ai'máráísana kunkáiwaimba Áánútu kawé'á kwéumankaiye. kwená Ísareri-kwaasiti kawááná'án-iyé kwenáwí'a mósá kwémaraumne suwaná ¹⁴moórá-poima áwí'a tónkigo Ísumba ayáá'maena túmba ¹⁵naaóv'á'á Áánútun-aii aúvávimbba agaimaréna séna

Sáiyono-naopaken-kwaasi táá'a kaivó kentí kawááná'á kwétiye. naanté-tónkígó ayáá'maena kwétiye

agaimarénamo siróntemba miráumai Ísu tiráiyé. ¹⁶mitáwai kwená kwayó-kwáásí íma imáyáama umái tááka'a makómbo pósa Ísu pukómpinkemba kwíyómpa'a iyúnka'a tááka'a marésa sésa aúvávimbba kwáyáinka'a póna mirán-iyé siráawe. ¹⁷Ísuma Árásárási pukómpinkemba usásinankomba awánésa évaka-kwaasi simátímúwasa ¹⁸isésa mindáyavesa pósa aampakémbá koáírówasa ¹⁹mono-káwáá-kwáásí isése esa sésa amáparawai kentáámá siyuwésa kwenarááiyé su'mai kwégwaraavo nóraya ónaumno siráawe.

Kíríki-ayampaken-kwaasi Ísumba awánanae siráan-kwasai.

²⁰Yérúsaremu-naopa'a monor-áímbá isánáe sésa Yútaa-kwaasi kuwasá Kíríki-kwaasiye kwésa ²¹Vírípima Káríri-ayampa'a Pétésáítaa-naopaken-kwaasigonopa'a tésa sésa Ísumba awánanaeta túne suwaná ²²Vírípima Éndarumba kosimái áí'maesarai Ísumba kosimámúyana ²³Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba póna kesúwíko anómbo índayavena ívé'a kwévaariye. ²⁴árai'a simátíme'a sé'a ánáyumbo úwoimo kwaíndamo éna íma arambá iyánívo ayumbá u'maráawana aáyánkarena áruma kwiréna sáwívar-aramba imái ávu káníye. ²⁵mirámó ontembá tirááímo táíndai'o ésa íma kawé'á umái ménaaovo maambárárákén-ímáyáámó tuwáiyawai aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ²⁶kentávésa ená mayáíímá mayánáe síyawai kesínnaemba kwáráaro. mirámó iyawai kesé ménaaowe. kesí mayáíímó mayáiyawaima kesivo kentúwí'a mósá maráníye Ísu siráiyé.

Ísu kwemó puwúntavena siráin-kwasai.

²⁷Ísu simásuwena séna kesirunkómá umbaiyé taimbá pó'a nóra sénaumno. kesivoó maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwaaó íma mirá sénaumpo kemá mindáyave'a kunkáumne. ²⁸kesivoó enáwíko anómbo íniye súwana kwíyómpakemba aai séna á'a kesúwí'a anómbo uráunda pó'a moórágwara'a ónaumne súwasa ²⁹máyón-kwaasiyomba isésa évakarawai sésa kwíyónaai siyé suwasá évakarawai sésa Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai aai kwésimamiye suwaná ³⁰Ísu simátimena séna mináímbó isáámba íma kembá kwésuwa'naa-ivo kembá kwétuwa'naa-iyé. ³¹marapá-kwáásímó aavimbó maitinkáín-kánáámá kwétiye. marapá-kwáásítí sáwí-kawaana'a kwatiyuwánín-kanaama

kwétiye. ³²taaira'á mói sinkánááon-tawaima amáparawaima imáyáama tíménasa kesópata ténááowe Ísu séna ³³mirámó siráimba taaira'á inkamíyana puwínintavena súwasa ³⁴kwaásiyomba isésa sésa Áánútun-
aai aúvávimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaima
aasiyaasí maí'mai'a íníye siráivo emó sénda kemá kwaási úranda'a
kumpaáruraundawaimba pósa taaira'á mói sínkamiya'a puwónaumne
sémpo emá nááwa se ewá seénó suwaná ³⁵Ísu séna kwaási sáma
kamátinkaina'a úndanivo sáwíyanka'a kesé ménaumne. kwaásimo
túnín-ayampa'o kombá náávara'i kwégowasa pósa íma kwéawanaawe.
túnín-tantaako kesópa'a tivó sé'a sáma kamátinkaipa'a máero. ³⁶sáma
kaimbá pó'a kentáv'e'a sé'a kentáásí ságayanda'a óne sembá pó'a
ságayanko áráá'maa'a aú'mái ménaaowe Ísu siráíye.

Yútaa-anon-kwaasi Ísuntavesa íma áraire siráan-kwasai.

Ísu simásuwena tiyuwéna aúpá'á méraiye. ³⁷túranka'a kawe'-
máýái íma awánaraan-awaame'a uráimbanivo kwentávésa íma árai'a
Áánútunopakemba kunkáíye siráawe. ³⁸mindáyavena naaóv'á'á Áánútun-
aai simátímakowaima áwí'a Áísáya siráin-aimba árai'a súbma
Ísóigoo kawer-áimbá kosimátimunasaya mináíntávésa íma
áraire kwésewe. ená asirayámbá agaráátinkaandamanivo íma
kwéawanaawe

Áísáya agaimaréna siráíye. ³⁹Ísun-aaiyavesa íma áraire suntavéna
naaóv'á'á Áísáya agaimaréna séna

⁴⁰Áánútuma túramba kavítúwáísasa
pósa túramba íma kwéawanaawe.

Áánútuma táá'a kaúntinkaisasa
pósa íma kwéisaawe.

Áánútumo simbá mirá uráunda
pósa kesópa'a íma tíya'a sáwí-imayaa
maitiyuwé'a kawe'á umátinkanaumne

Áánútu siráíye Áísáya agaimaréna séna ⁴¹Ísuna ságayamba awánomba
póna mináímbá agaimaréna siráíye.

⁴²Yútaa-anon-kwaasi évaka'a Ísuntavesa árai'a Áánútunopakemba
kunkáíye sésa áamáan-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á íyóvo sésa aambá
áúmbaraavainiye sésa íma avora'á sumbá ⁴³Áánútuma kesúwí'a mósá
maráínkwáe-imayaama ímanovo kwaási évakarawai kesúwíta mósá
maráígwáe-imayaama ésa mirán-ímáyáámá umbá pósa Ísuntavesa áraire
íma avora'á siráawe.

Ísu simátimuwasa taaínkaa'a uráan-kwasai.

⁴⁴íma avora'á suwaná Ísu anónka'a séna kesááiyavesa áraire
sésa kenká'á agevamái máyáawai íma kentáváíyé su'mai kwésevo

si'mákaiwaintavaigwara'a áraire kwésewe. ⁴⁵kesí ááimbo suwánaawaimo ombá íma kené su'mai kwésuwanaavo si'mákaiwainkwara'a kwéawanaawe. ⁴⁶marapá'ó kumúnda kwaási sáma kamátinkaina'a únda pósa kenká'á agevamái máyáawai íma túnín-ayampa'a ménaaowe. ⁴⁷kesááima ísámai íma kawe'á kwéowai aaivimbó maitinkáima íma kemá úne. marapá-kwáásí íma aaivimbá maitínkáandayave'a kumúndanivo sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae'a kunkáumne. ⁴⁸naaén-kanaara'a kesáái isésa tínaaemba umásinkaiyawai sésa kawer-áimbá sínaaemba umámakaundaniye sénááowe. ⁴⁹íma kesí imáyáavinkemba súnda pó'a kesivo si'mákaiwaima simásímakain-aimba súnda pó'a naaén-kanaama tínsa sésa kawer-áimbá sínaaemba umámakaunda ímo oráámbá uráundaniye sénááowe. ⁵⁰kesivon-ááima aúnaí'a umái maí'mai'a ónááon-aimban-iyé. súnda-aimba kesivo simásímakain-aimba kwésimatimune Ísu siráiyé.

Ísu kwená kwaási tísamaira'a nombá pétinkarain-kwasai.

13 ¹tíyótaasa í-tánón-kánáa aaváyaaraamba kwáyowana ívékaamba Ísu imáyáama éna séna marapá'á tuwé'a kesivonópa'a kuntuweré'a iyónaunda-kanaama kwétiye séna marapá-kwáásí kwenááima ísón-kwaasi ávááraumai imáyáama tiména miwíyáwáyé séna puwíníye súwana ²Sáátáánigo Sáímoni ááninkomba áwí'a Yútási Isakéríótimba Ísuna kuntaru'á uwó-ímáyáámá ámakowasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé toómbá kwénowana ³avowámá amápar-asirayamba ámakowana póna Áánútunopakemba kunkáunda pó'a kuntuweré'a iyónaumne-imayaama Ísu éna póna ⁴toómbá némáyonkakemba usásinena paákákén-únánkwátói ayú'marena táuri úsúmaena ⁵táávepimba nombá atímarena kwená kwayó-kwáásí tísamaira'a nombá pétinkena táurinei uwátuwena ⁶Ísuma Sáímoni Pítaanopa'a túwana séna Ísóigoo íma kesísamaira'a nombá pésinkao súwana ⁷Ísu séna kemó úndama ívé'a íma kwéisaanda po aáno isáníyone súwana ⁸Pítaa séna kesísamaira'o nombó pésinkendayave'a a'áo síma sima'a ónaumne súwana Ísu séna enásamaira'o ímo nombó pérankaanamo éma kesí kwaási-i'a íma íníyone súwana ⁹Pítaa séna Ísóigoo ená kwaási-i'a ónáe súmpo sísamairare su'mai íma pésinkenda síyayaampakwara si'nómpákwará'á nombá pésinkao súwana ¹⁰Ísu séna nombó pékaawaimo ésa íma amápa-kuva'a nombá peránááovo tísamairare su'mai nombá peránááowe. keinárawa'a nombá pétasaawana kímborawai íma nombá pékaiye súmba ¹¹Ísu kwená kuntaru-kwáásígómbá ísarontavena séna keinárawa'a nombá pétasaawana kímborawai íma nombá pékaiye siráiyé.

¹²Ísu simásuwena tísamaira'a nombá pétinkayuwena paákákén-únánkwátóimo ayú'maromba maimái úmaena ménamo toómbó némáyopa'a kwéna tísaa éna séna kemó úndawaina ááimba ára

kwéisaao. ¹³kentáv'e sé'a amápa-tantaa'a agaráásinkaandawaima Ísóigoma ónemo sembá árai'a mirán-kwáásímá úne. ¹⁴kemá kentí agaráátinkaina'a Ísóigoma pó'a tísamaira'a nombá kwévetinkaundayave'a kemá moórá-mora-umai nombá pétinkaaro. ¹⁵kemó kentí kwayó'ó maráúndantemba keinárawakwara'a mirán-oro. ¹⁶árai'a simátim'e sé'a kwayó-kwáásímó ésa miwítí anón-kwaasigomba íma usáyaaitanaaowe. ti'mákaiwain-aii maimaésa kosimátímakaawaimo ésa ti'mákaiwaimba íma usáyaaitanaaowe. ¹⁷miráumai kemó uráunda á'a awánaraavo mirámó íyambo é'a tirumbá kawe'á ónááowe. ¹⁸keinárawapinkemba íma amáparawaiyave'a sumpo ítátinkaunda-kwaasi á'a túyaraumne. Áánútun-aii aúvávimba agaimaréna séna kesé moórávinkembo toómbó naráiwaima kesí kuntaru-kwáásímán-iyé agaimaréna siráimba árai'a siráiyé. ¹⁹íma paáruraisa'a simátimunda póna aánomo paárína'a kentáv'e sé'a árai'a séna Áánútunopakemba kunkáiyé sénááowe. ²⁰árai'a simátim'e sé'a ti'maráanasá kwíyawai táái ísámai kawe'á íyantén-umai kesáái ísámai kawe'á ónááowe. kesááimo isáíyantén-umai si'mákaiwain-aii isánááowe Ísu siráiyé.

moóráwai kesí kuntaru'á íníye Ísu siráin-kwasai.
Mátíyú 26:20-25, Máaka 14:17-21, Áríku 22:21-23

²¹Ísu simásuwena kwenarumbá umbái tówana séna árai'a simátim'e sé'a keinárawapinkemba moóráwai kembá namuro-kwáásír'á agaráátinkaniye súwata ²²kwená kwayó-kwáási moórá-mora-umai méta kwenaúvínaayaivimba éta nááwantavena sífyo séta ²³kwená kwayó-kwáási Ísuma kembá arumbá símakowaima Ísuna egwaa'á máyaawanana ²⁴Sáímoni Pítaa kentáv'ena aúwánáán-awaame'a éna séna nááwantavai seénó se áísaa uwo súwa'a ²⁵avakáá-umai áísaa e'a sé'a Ísóigoo emó sénda nááwa'iyó séwánana ²⁶Ísu séna kemó toómbó nompí tu'mái aménaunda-kwaasi kwemán-iyé séna toómbá maimaéna nompímbá tu'mái mindá'á Sáímoni Isakéríóti ááninko áwí'a Yútásimba amúwana ²⁷mintómbá mayówana Sáátáánigo kwenarumpímbá iyúwana Ísu simáména séna emó ónáe sindái'a maaránka'a uwó Ísu súwasa ²⁸toómbó kwénaapa'o máyón-kwaasi Ísumo sún-ainkona ááimba íma ísámai kawer-umbá ²⁹séna Yútási óntanka'a tavíkówaintavena Ísu séna ímo óísambo makáan-kwaasi évaka'a timiyó Ísu siyé sésa tanómbó káúvón-kanaaratavai sésa toómbá meéyán-uwo Ísu siyé suwaná ³⁰Yútási Ísumo amún-tomba maimaéna avekáán-umai máápa'a kumúwana túnkuraiye.

aúná-amaambo simátímakain-kwasai.

³¹Yútási máápa'a kumúwana Ísu séna ívé'a kwaási úrandako súwí'a anómbo umái kwévaarisana kesí mayáígómá Áánútu áwí'a anómbo umái kwévaariye. ³²kesí mayáígómá Áánútu áwí'a anómbo intembá ívé'a

Áánútu kesúwí'a anómba íníye. ³³kesí iyámpóíyono. sáwíyanka'a kesé mé'a tiyúwáana'a sivakáá onááowe. Yútaa-kwaasiyave'o á'o simátimé'o súndantemba kentáv'é'a sé'a iyóndara'a íma kanaán-umai iyónááowe. ³⁴aúná-amaamba simátiména'a kesirumbó timúndanten-umai moórámora-umai kentirumbá tíméro. ³⁵moórámora-umaimo kentirumbó timíyasamo ésa tuwánésa sésa Ísuna kwayó-kwáásín-owe sénááowe Ísu siráíye.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.
Mátíyu 26:31-35, Mááka 14:27-31, Áríku 22:31-34

³⁶Ísu simásuwowana Sáímoni Pítaa áisaa ena séna Ísóigoo náávara iyíníyono súwana iyóndara'a ív'é'a íma sínaaemba kwaráníyompo aáno sínaaemba kwaráníyone súwana ³⁷Pítaa séna Ísóigoo nóintavaiya ív'é'a íma ánaaemba kwaránaumno. íma pó'a áwa'naa umai púwónana kawé'á íníye súwana ³⁸Ísu séna áwa'naa umai puwónaumnemo sénda kemá árai'a simámé'a sé'a kokórigomo ímo ááimo siráindara'a kaumborá'á kentávái séma íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu siráíye.

Áánútunopa'a iyónááon-amba kemá úne Ísu siráin-kwasai.

14 ¹Ísu simásuwena simátiména séna kentirumbá íma sáwí'a é'a íma anón-imayaa oró. Áánútuwe aráápamai mé'a kesé aráápamai máéro. kentí imáyáa Áánútumpa'a tuw'é'a Áánútuna imáyáa é'a ánivo kesí imáyáa oró. ²kesivoná naaópa'a sáwíva'-maru'a kwéraiye. ímo mirámó uráinkakai íma simátimusino. ³kemó iyúnda kentí maru'á uto'mayaa umátinkanae'a iyúne. usauwé'mae'o kuntí'mae'o iyónda kemó máyaundara'a uménaaowe. mirá ona'á kesé ménaaowe. ⁴kemó iyúnda-amba á'a awánaawe súwana ⁵Tómáasi simáména séna anóndakoo emó iyónda-naopa'a íma awánáúmne. nááraumai minámbá awánanaumno súwana ⁶Ísu séna Áánútunopa'o iyónááon-amba kemá úne. kemá áraikona ááimba úne. kemá maí'mai'a onááowaina ááimba úne. kesivoná naaópa'a íma úwoi iyónááomba pó'a kemá minámbá únda pó'a iyónááowe. ⁷kesí ááimbo kwésuwanekai kesivombá awánaasino. ív'é'a kwéawanaawe súwana ⁸Vírípi séna anóndakoo enavombá agaráásínkénanaya kentáá kanaa íno súwana ⁹Ísu séna ayáátááka'a keséma máyaundanivo emá kesí ááimba íma kwésuwanaane. kesí ááimba suwánaawaima kesivombá á'a kwéawanaavo nóra isa enavombá agaráásinkaa seénó. ¹⁰kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáíye. mináíntáv'é'a áraire seró. íma kesí imáyáavinkemba sumpo kesivomá kesé ména kwená mayáímá isa'á sune. ¹¹kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáimba pó'a mináíntáv'é'a áraire seró. ímo mirámó sé'o é'a kesí mayáímá awáné'a sé'a árai'a kwíyómpakemba Áánútunopakemba kunkáíye seró. ¹²árai'a

simátimé'a sé'a kentávé'a árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé síyawaima kemó úndantem-bayai miwígwará'á mayánááowe. kesivonópa'a iyé'a Áánútun-amamba ai'maráándayavena miwítí mayáígo kesí mayáígómbá usáyaitaniye. ¹³kesí imáyáamo é'o sísaá íya'o é'a mirá ónaumpo kentávé'a ísámai kesivo áwí'a mósá maránááowe. ¹⁴kesí imáyáamo é'o sísaá íya'o é'a kemá mirá ónaumne Ísu siráiyé.

Áánútun-amamba ai'maráanana kumíníye siráin-kwasai.

¹⁵Ísu mináimbá simásuwena séna kentirumbó símakaambo é'a kesáái ísámai kawé'á ónááowe. ¹⁶kesivombá áísaa onaná karáá'á tutinkáníwaimba ai'maráínana kumbéna kesé aasiyaasi maí'mai'a íníye. kwemá áraikona ááimban-íye. ¹⁷marapá-kwáási kwembá íma awánésa kwenáái íma ísáamba pósa íma kanaán-umai sésa kesé tamaiyó sevó kesé ména kentirumpimbá maí'mai'a imbá pó'a kwembá kwéawanaawe. ¹⁸sáwíyanka'a tiyuwáúndanivo íma megusaamó ontembá ónááovo usauweránáumne. ¹⁹sáwíyanka'a marapá-kwáási kembá íma suwánanaaombanivo keinárawa'a ókwarara'a suwánanaaowe. kesé ménaunda pó'a kemá aúnaí'a umái ménaaowe. ²⁰minkánáámá tínimba pó'a sé'a árai'a avowáe ména kesé máyáísata kwesé máyaumne mirá sénááowe. ²¹kesááiimo taagwiyavésamo kawé'ó kwéowai tirumbá kwésimewe. tirumbá simíyawaima kesivoé kesé sirunkái timéyauye. kesirumbó timúndawaiyavaiye simái avora'a paárumai ménaumne súwana ²²Yútási Isakérióti aráámáómá áwí'a Yútási séna Ísóigoo nóintavaiye séwa úwoi-kwaasiyavaiye simái íma avora'a paárumai ménaumne seénó. kentááyáváiyé simái avora'a paárumai ménaumne seénó súwana ²³Ísu séna tirumbá símakaawaima kesáái ísámai kawé'á íyana kesivomá arumbá miwí timínakai kesé kesivoé miwisé kumbéyauye. ²⁴kesáái ísámai íma kawé'á kwéowai tirumbá íma símakaawe. súnda-aimba íma kesí imáyáavinken-aimban-ivo kesivo si'mákaiwaina imáyáavinken-aimban-íye.

²⁵kesé máyaundara'a mináimbá kwésimatimune. ²⁶ánivo kesivomá kwenamambá kentí karáákómbá ai'maráínana kumbéna kesí anondá éna amápa-tantaa'a agaráátinkena súnda-aimba timína'a tááka'a maránááowe. ²⁷tiyuwé'a paru kwéumatinke'a kentirumbó kwempa'ó marái-yántáá'á kwétimune. marapá-kwáási íma kwétimewa'anivo kesirumbó kwempa'ó maráúndantemba miráumai kwétimune. mindáyavena kentirumbá íma sáwí'a éna íma táá'a kaíno. ²⁸tiyúwáandanivo kentópa'a usauweránaumnemo súnda á'a kwéisaawe. kentirumbó símakaambo é'a kesivonópa'a íyóndayave'a aamoí ónááowe. kesivomá kembá usáyaitaraintavaiye simái aamoí ónááowe. ²⁹íma paáuraisa'a simátimunda póna paárina'a kentávé'a sé'a árai'a siráiyé sénááowe. ³⁰Sáátánigo maambárárá'á sáwí-kawaana'a kwétimba pó'a

íma ayáátááka'a aaimá simátimundanivo kwená asirayánkó íma kembá tátoraniye. ³¹kesivomá simásímakaimba mirá únda suwánésa sésa avowámbá arumbá ámakaiye sénááowe. usásinaiyata konó Ísu siráíye.

árai'a ándáma kemá úne Ísu siráin-kwasai.

15 ¹⁻⁵Ísu simátimena séna árai'a ándáma kemá úne. kesivomá minándará'á tavíkáiwaiman-íye. ándáma kemá úne. ándágo amaimá kemán-owe. ímo arambó iyáínda-amaimo éna ayááisiyuwaniye. arambó iyáínda-amaimo éna ayááe'marainana aráságáyó agaimái arambá iyáníye. ayááe'maraintemba simátímakaunda-ainkoma mirá kwéena tirumbá arupí kwéíye. kesé tarúmai maíya'a kemá kempá'á tarúmai máéno. amaiyé su'maigomo éna íma arambá iyáníye. mirámó intembá kesémo ímo tarúmáimo maíyambo éna íma arambá iyáníye. kemá kesé tarúmai máéna'a pó'a kesémo tarúmáimo maíyawaimo é'a sáwívar-aramba imái ménaaowe. kembó ivá'ó siyuwésamo ésa íma arambá imái ménaaowe. ⁶amaimó ayááisuwainda-amaimo aáyánkáíndamo éna aú'mái agaisuwáníye. kesémo ímo tarusíyawaima mirá íníye. ⁷kesémo tarúmáimo maíyawai kesááimo kentirumpimbó táto'maraiyawaima áisaa íyana póna mirá umátinkaniye. ⁸sáwívar-arambo imáímo maíyan-kwaasimo tuwánésamo ésa sésa Ísu arááíma kwáráan-kwaasin-owe síyana kesivo áwíkomo éna anómba íníye. ⁹kesivomó arumbó símakainten-umai kesirumbá kembá kwétimune. kemó é'a misírúntáváyé simái máéro. ¹⁰kesivoná áamámba ísámai kwenaruntaváyé simái máyaundantemba kesí áamáambo isé'o é'a kesiruntaváyé simái ménaaowe. ¹¹mináímbá simátímakaunda pó'a kesí aamoi-yántáákó kentirumpimbá anómba kwáyaina'a aamoi umái máéro. ¹²kesirumbó timúndantemba moórámora-umai tirumbá tíméro. mindá kesí áamámba kwétimune. ¹³kentí kwaásiyavaiye simái kwétuwa'naa-e'a puwónáe sésamo puwíyamba íma moórámora-aimba simái usáyaaítamai tirumbá timénááowe. ¹⁴kesááimo isémáyayawaimo é'a kesí kwaási-i'a onááowe. ¹⁵anón-kwaasigona kwayó-kwáásí anóndakona mayái íma awánaraambanivo kwenávárawaisai kwená mayái awánaraawe. mirámó ontáv'é'a pó'a kesivomó amápar-aimbo simásímakaimba simátimunda pó'a íma kesí kwayó-kwáásíyé sendá kesívarawaisaiye sénaumne. ¹⁶keinárawa'a íma kembá ításinkaawa'a kemá keinárawa'a ítátinkaunda pó'a kwégwe'a asirayán-árámbá koimái sáwívase umái máéro. kesí imáyáamo é'o kesivompá'ó áisaa íyanamo éna mirá umátinkaniye. ¹⁷moórámora-umai tirumbá tíméro sé'a mirán-ámáámbá simátímakaumne Ísu siráíye.

marapá-kwáásí tíyámba umátinkaraan-kwasai.

¹⁸Ísu mináímbá simátimena séna marapá-kwáásímó keinárawatavesamo tíyámbo umátinkaiya'o é'a tááka'a maré'a sé'a

aiva'á kentáásí Ísóigomba áyamba umánkaraawe sénááowe. ¹⁹kemá marapá-kwáásívínkembá kembá ítátinke'a kendéín-owe súnda pósa marapá-kwáásí títámba kwéumatinkaawe. kembó úwoimo marapá-kwáásímó onkákái kentávésa sésa kenkáán-kwáásín-owe sésa tirumbá tímésino. ²⁰kwayó-kwáásí miwítí anón-kwaasigomba íma usáyaaitaraawemo súnda imáyáama oró. kentí anóndako únasa pósa marapá-kwáásí aká'áámba simásinkesa sáwí'a umásínkáanten-umai keinárawa'a aká'áámba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaovo kesááima ísámai kawé'a íyawai kentááima isánááowe. ²¹keinárawa'a kesí kwaási-'a ombá pósa marapá-kwáásí aká'áámba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaowe. si'mákaiwaimba íma awánaamba pósa sáwí'a umái mirá ónááowe. ²²kemó ímo kusimátimundarakai marapá-kwáásítí sáwí-imayaa úwoi aúpá'á kwáísino. kusimátimunasa miwítí sáwí-imayaama ivá'á túwáaraamba íma ivá'á túwáawana úwoi kwáyáíye. ²³títámba masinkáiyawai kesivonkwárá'á títámba kwéumankaawe. ²⁴kemó ó'owimo usáyaaitamaimo ímo ó'on-o'om-bayaimo mayáúndarakai marapá-kwáásítí sáwí-imayaa úwoi aúpá'á kwáísino. kesí mayáímá awánésa kenté kesivonté títámba kwéumasinkaawe. ²⁵Áánútun-aai aúvávímba agaimaréna séna úwoiyavesa kembá títámba kwéumasinkaawe siráinka'a póna mináímbá ívé'a kwévaariye. ²⁶kesivonópa'a iyé'a kentí karáá'á tutinkáníwaimba ai'maráanana kesivonópakemba kwenamankó keinárawate kumbéna kwemá áraikona ááinda'a póna kentávéna amápa-tantaa'a kusimátiminiye. ²⁷kemó mayáímó ááimbo asááwándarakemba á'a suwánaraamba pó'a kentáváígwárá kesí mayáíyáváígwárá'á simátímapa'a kónááowe.

16 ¹naaémba kesááiyave'a íma asiramái mé'a siyúwáavo sé'a mináímbá kwésimatimunda imáyáa oró. ²naaémba marapá-kwáásímó keinárawatavesamo mono'-náúmpákémbá kwatuwánáemo sénááomba mindáyavesa sésa Ísuna kwayó-kwáásí tínkamiyawai Áánútuna mayáímá kwémayaawe kampa'á sénááowe. ³kenté kesivonté íma suwánaamba pósa miráumai sáwí'a umátinkanaaowe. ⁴ívé'a mináímbá kwésimatimunda póna mindá paárína'a tááka'a maré'a sé'a simásimakaimba kwévaariye sénááowe. mindáyave'a kwésimatimune Ísu siráíye.

Áánútun-amanko mayáímá kwémayain-kwasai.

Ísu simásuwena séna keinárawate máyaunda pó'a mináímbá íma simátímake'a ⁵si'mákaiwainopa'a íyóndatavaiye sé'a ívé'a simátímakaana'a náávára iyónó sé'a íma sísa owa'á ⁶iyónaumne súnda-aimbo isááwana tirunkó umbái taisa'á pó'a náávára iyónó sé'a íma sísa owe. ⁷árai'a simátíme'a sé'a ímo iyúndarakai kentí karáá'á tutinkáníwaima íma kúmísino. iyé'a kwembá ai'maráanana keinárawate

kumbéna kawé'á umátinkaniye. ⁸kumbéna marapá'á máyáan-kwaasi kentí sáwí-imayaagona ááimba agaráátinkaniye. arupímo umáímo maígona ááimba agaráátinkaniye. Áánútumo aavimbó maitinkáníwaina ááimba agaráátinkaniye. ⁹kesááiyavaimo ímo áraire síyawaiyavena simátimena séna kentí sáwí-imayaa úwoi kwáyáiyé síníye. ¹⁰kesivonópa'a iyúnda íma suwánanaaomba póna kentí karáá'á tutinkáníwaima arupí umái ménaaomba kunagaráátinkaniye. ¹¹maambárará'á sáwí-kawaana'a á'a aavimbá mayánkaraimba póna Áánútu aavimbá maitinkáníyema simátiminimbaniye. ¹²sáwívar-aimba simátimusina umbai-áímbá pó'a ívé'a íma kanaán-umai isánááomba pó'a naaémba isánááowe. ¹³Áánútun-amankoma kumbéna amápa-tantaatavena árairaama va'mái simátiminiye. íma kwená imáyáavinkemba simátiminivo simámakain-aimba simátimena aánono paárinin-tantaa'a simátiminiye. ¹⁴súnda-aimba simátiminana kesúwí'a anómba íníye. ¹⁵amápar-aintomba kesivondéímá mindá kendéímán-íye. miráumai sé'a simámakaunda-aimba Áánútun-amankoma simátiminiye Ísu siráiyé.

tirumbá umbái tamái naaémba kawé'á uráin-kwasai.

¹⁶Ísu simásuwena séna sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowe súwasa ¹⁷kwená kwayó-kwáásívínkémbá évakarawai sésa kesivonópa'a iyúnda pó'a sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowemo simbá nóintavaiya kwésiyo. ¹⁸sáwíyankaremo simbá mináínkóná ááimba íya kwéisaumne. nóintavaiye séna kwésiyo suwaná ¹⁹Ísu miwí tuwánarena áísaá ónáe kwéuwana simátimena séna sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowemo súnda-aintave'a keinárawa'a ávááraumai kemó súnda-aintave'a ísámae kwénaaowe. ²⁰árai'a simátime'a sé'a keinárawa'a ivi'á táiyasa marapá-kwáásí aamoí ónááombanivo kentirumbá umbái tamái mé'a naaémba kentirumbá etóyóí ónááowe. ²¹moórá-ininkomo iyámpóimo maránkarainda-kanaama tíanamo éna áí'o kwéuwanamo maránkaraintavaiye séna ísámai umbái táínana naaémba miníyámpóí awánéna aamoí umánkaniye. ²²mirá ontembá kentirumbá ísámai umbái té'a naaémba suwáné'a aamoí ónááowe. aamoimó íí-yántáá'á íma maitiyuwánááowe. ²³minkánáá tína'a íma sísaá ónááovo kesivombá áísaá íyamba kentávé'a ísámai áísaá íyantavena póna mirá umátinkaniye. ²⁴kesivombá íma áísaá uráavo ívé'a kentávé'a ísámai áísaá íyamba mirá umátinkainana kentirunkó anómba aamoí ína'a máéro Ísu siráiyé.

marapá-tántáá'á Ísu usáyaaitaraiye siráin-kwasai.

²⁵Ísu simásuwena séna kwántámai-aimba simátimunda pó'a naaénkanaama tína'a kesivon-áái paárumai simátimenaumne. ²⁶minkánáámó tína'a kesí imáyáa ontávái kesivombá áísaá íya'a kemá íma áísaá onaná ²⁷kwemá úwoi tíména kwenarumbá tímakaintavena póna úwoi tímínyé.

kentávé'a sé'a Áánútunopakemba kunkáiyé sé'a tirumbá símakaantavena kesivomá arumbá tímakaiye. ²⁸kesivonópakemba marapá'á kumbáyaunda pó'a ívé'a marapá'á tuwé'a kesivonópa'a iyónaumne Ísu súwasa ²⁹kwená kwayó-kwáásí sésa ívé'a íma kwántámai-aimpinkemba sémpo avorató kwésimasimene. ³⁰kesáámá séta áísaa ónáisaye íma súnayaama emá ísaraandana'a po paárumai kwésene. miráyá séta Áánútunopakemba kunkáane kwésune suwaná ³¹Ísu séna kentávé'a Áánútunopakemba kunkáiyé sembánivo ³²sáwíyanka'a siyuwé'a kentí naaó'-nao'a kóyáwé owa'á keyáá maúsina kesivomá kesé máyáiyé. ³³mináímbá simátimunda pó'a kesé tarúmai mé'a aánoumai kwempa'á máéro. marapá-kwáásí aká'áámba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaombanivo marapá-tántáákwará kwaásigwara'a usáyaaitaraunda pó'a kentirumbá aamoi umái ménaaowe Ísu siráiyé.

Ísu kwená kwaásiyavena ísámai Áánútumpa'a námúnaa siráin-kwasai.

17 ¹Ísu simásuwena kwíyómpa'a awánéna séna kesivoó minkánáámá kwétiye. kesúwí'a anómba ina'á enáwí'a anómba umánkáano. ²amápa-kwaasi tavíkáundayavai asirayámbá símakaanda pó'a símakaanda-kwaasi aúiná'i'a umái maí'mai'a umátinkaunda mindáyavai kesúwí'a anómba ina'á enáwí'a anómba umánkáano. ³eyáama árair-Isoigoma óne. kembá si'mákaandana'a úne. emparé kemparé tésa kenkáísááima ísáawai aúiná'i'a umái maí'mai'a kwéowe. ⁴marapá'á enáwí'a anómba umái símakaanda-mayaima ánásaumne. ⁵kesivoó maramá íma taróruraandara'a esé máyauyana kesúwí'a anómba kwáyáinka'a po ókwara'a mirán-ínkwáe'a kwésune. ⁶marapá-kwáásívínkémbá ená kwaási-i'a umátinke símakaandawaima entávái mirándá'á máyáiyé simái paárumatinkaunasa enáái kwéisaawe. ⁷símakaandayavesa sésa mintántáá'á Áánútu ámakain-tantaare kwésewe. ⁸símakaanda-aimba simátimunda kwéisaawe. enópakemba kunkáunda-aimba isésa sésa Áánútu ai'mákaisana kunkáiyé kwésewe. ⁹miwíyávé'a ísámai kwéaisaa-une. marapá-kwáásí úwoi-kwaasiyave'a íma áísaa úmpo símakaanda-kwaasi ená kwaásiyave'a ísámai kwéaisaa-une. ¹⁰ená kwaási kesí kwaásiman-owe. kesí kwaási ená kwaásima ésa kesúwí'a anómba kwéowe. ¹¹marapá'á íma máénda enópa'a iyóndanivo miwímá marapá'á ménaaowe. kawé-késívóo miwírál'á emá taviyénda pósa Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái ménaaowe. esé kesémo tarúmaimo maúyantemba miwímá tarúmai ménaaowe. ¹²miwísé mé'a tavíkáunda Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái mésa íma sáwí-amba kwakáawe. ánivo moóráwai sáwí-amba kwaránimba póna mináímbá Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna siráin-aimba paáriníye. ¹³enópa'a íma iyúnda marapá'á mé'a miwí tirumpimbá kesí aamoi-yántáákó anómba kwégwaintavai mináímbá kwésimatimune. ¹⁴enáái simátímakaumne. kemó ímo árai'o marapá-

kwáásímó úndantemba miwímá íma árai'a marapá-kwáásímá ombá pósa marapá-kwáási úwoi-kwaasima títámá kwéumatinkaawe. ¹⁵ íma sé'a miwímá marapákémbá kuntiraaó súmpo Sáátáánigo sáwí'a umátínkáivo se taviyiyó kwésune. ¹⁶ kemó ímo árai'o marapá-kwáásímó úndanten-umai miwímá íma árai'a marapá-kwáásímán-owe. ¹⁷ enááima árair-aimba póna tirumpimbá kwáyainasa ená kwaasi-i'a umái ménaaowe. ¹⁸ kembó si'maráána'o marapá'ó kunkáundantemba miwímá ti'maráanasa marapá-kwáásívimbá ménaaowe. ¹⁹ miwíyáváiyé sé'a enarááiyé su'mai kwaráúnda pósa enarááiyé su'mai kwaránááowe.

²⁰ íma maankwáásíyé su'maiyave'a áisaa e'a súmpo miwí táái isésa kentávésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé síyawaiyavaigwara'a kwéaisaa-une. ²¹ kesivoó áisaa e'a sé'a esé kesémo tarúmaimo maúyantemba miwímá enté kentéva'a tarúmai ménaaowe. miwímá tarúmai máyáamba pósa marapá-kwáási tuwánésa sésa árai'a Áánútuma Ísumba ai'mákaisana kunkáiyé sénááowe. mindáyave'a námúnaavinkemba kwésimamune. ²² esé kesémo mimbórái'o umáimo maúyantemba símakaanda-asirayamba tímakaunda pósa mimbórái'a umái ménaaowe. ²³ emá kesé tarúmai máéna'a kemá miwísé tarúmai máyaunda pósa miwímá tarúmai ménaaowe. marapá-kwáási mindá tuwánésa sésa Áánútuma Ísumba ai'mákaisana kunkáiyé sénááowe. enarumbá símakaandanten-umai miwígwará'á tímakaunda pósa marapá-kwáási tuwánésa sésa áraire sénááowe. ²⁴ kesivoó maramá íma taróruronka'a enarumbá siméma asirayámbá símakaane. símakaanda-kwaasi kesé maígwáé sé'a súnnda pósa kesí asirayámbá awánanaaowe. ²⁵ kesivoó arupínako óne. marapá-kwáási embá íma kwéawanaambanivo kemá awánáúnda símakaanda-kwaasi kentávésa sésa Áánútuma ai'mákaisana kunkáiwaiye kwésewe. ²⁶ entávái mirándá'á máyáiyé simái paárumatimunasa enarumbó símakaandantemba miwí tirumbá simíya'a miwísé ménaumne. entávái mirándá'á máyáiyé simái paárumatinkare'a paárunte kónaumne Ísu námúnaavinkemba mirá siráiyé.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Áríku 22:47-53

18 ¹ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé Kítáróni-nomba kóaatésa taai-kanáágúnévimbá komáyówana ² Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé mintái-kánáágúnévimpá'á kóyo untavéna Yútási Ísuna kuntaru-kwáási mintái-kánáágúnévá'á awánéna ³ mivá'á kúmba ámáán-kawaa-kwaasiye mono-kawáá-kwáásíyé i-kwáásígwará mono'-nánkár-í-kwáásígwará'á ti'marówana Yútási tí'maena taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaésa oómbá to'maésa mintái-kánáágúnévá'á kumbá ⁴ Ísu kwenópa'o tínín-tantaakomba awánéna kwená kwaásivinkemba usásinena miwí túrampa'a koména tísaa ena

séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa ⁵Ísu Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná miwántávé'o sembá kemá úne súwana Yútasi Ísuna kuntaru-kwáásimá póna miwísé máyomba ⁶kemá úne Ísu súwasa miwí tayauwéropa'a tanaambá vowaná ⁷Ísu moórágwara'a tísaa ena séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa Ísu Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná ⁸Ísu séna á'a simátimunda maandá kemá úne. kembó sivakáá ontavé'a maankwáási étinkaiyasa koró Ísu súmba ⁹Áánútuntavai siráimba símakaanda-kwaasi íma sáwí-amba kwakáawe sirónka'a póna paárumai mináimbá súwana ¹⁰Sáimoni Pítaa taánasatama ámúrandavinkemba taú'maena aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáási áá'a agáúsuwomba minkwáyó-kwáásígó áwí'a Márákáasi kwenáá'a agáúsuwovana ¹¹Ísu Pítaantavena séna ená taánasatama ámúrandavimba kwiyuwó. sí'a índai'a umásinkanaaombanivo kesivoná mayáímá íma tuwánáúnda pó'a mirámá ónaumne Ísu siráiyé.

Ísumba áí'maesa Ánásinopa'a máánkaraan-kwasai.

¹²Ísu súwasa i-kwáásiyé miwítí anón-kwaasiye mono'-nánkár-í-kwáásiyé Ísumba táto'mai ayáánka'a asááumaesa ¹³áí'maesa aiva'á moórá-kawaana'a áwí'a Ánásinopa'a máánkówana kwemá Káyavaasi aísáánkoma póna minkánáámá Káyavaasima aiva'-mónó-káwáánákómá póna ¹⁴ááéma simátimena séna Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo séna moóráwai puwíníye siráiwaina aísáánkonopa'a máánkaraawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

¹⁵máánkówasarai Ísuna kwayó-kwáásírái moóráwai Sáimoni Pítaawe moóráwaiye Ísun-ánaemba kwa'maésarai kuyambá aiva'-mónó-káwáánákó moóráwaimba awánasuwovana aaimá ísopa'a Ísumba ánkaroopa'a umáyowana ¹⁶Pítaa aan-taarévímbá máyowana aiva'-mónó-káwáánákómá awánówaima usauweréna ontará'óarákwiron-arasigontavena simámuwana ontá tiyankówana Pítaamba áí'maena usáverowana ¹⁷minárásígó Pítaamba awánéna áísaa ena séna minkwáásígóná kwayó-kwáásiyá'ono súwana Pítaa séna a'áo ke ó'on-kwaasi úne súwasa ¹⁸táúgwitavesa ésa mayái-kwáásiyé i-kwáásiyé iramá agaimarésa tiyáamba kwégauvuwana Pítaa mináimbá simásuwena irará'á koména ayáámba kauráiyé.

aiva'-mónó-káwáánákómá Ísumba áísaa uráin-kwasai.

Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Árúku 22:66-71

¹⁹Pítaa irará'á kwégauvuwana aiva'-mónó-káwáánákómá Ísuntavena séna simátímakaanda-aimba simásimiyo. ená kwayó-kwáásiyáváígwárá'á simásimiyo súwana ²⁰Ísu séna Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpare sáwíyam-bono'-naumpare simáti simati eémáyaunda avora'á

seémáyaunda íma aúpá'á simátimakaumpo ²¹nóintavai kwésisaa-ono. kesááimo ísaraawai tísaa inasá simátimakaunda-aimba ísaraamba pósa sénéááowe súwana ²²mono'-nánkár-í-kwáásígó Ísumba tuvuwéna séna aiva'-mónó-káwáánákómó simpímbá íma mirá siyó súwana ²³Ísu séna sáwí-aimbo súndarakai misáwí-áimbá ááema avora'á isinó. kawer-áimbó súndayavai nóinkakena sínkamono súwana ²⁴Ánási ai'marówasa ayáámpinken-anda íma ayútuwesa mindánankwara'a áí'maesa Káyavaasi aiva'-mónó-káwáánákónópa'a máánkaraawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiman-iyé siráin-kwasai.

Mátíyu 26:71-75, Mááka 14:69-72, Áríku 22:58-62

²⁵aiva'-mónó-káwáánákónópa'a Ísumba máánkówana Pítaa irará'á ména ayáámba kwégauvuwasa irará'ó máyón-kwaasi áísaa esa sésa egwárará minkwáásígóná kwayó-kwáási oónó suwaná mináimbá umémpa'a tuwéna séna ke ímaniye súwana ²⁶aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáási Pítaantavena séna emá minkwáásígóe taai-kigáúv'á máyaaya'a tuwánaraunda áraira súno séna Pítaama áá'a agáúsukowai akún-ándárákéwáímá súwana ²⁷Pítaa moórágwara'a séna ke ímaniye súwana kokórigó áái siráiyé.

Ísumba áí'maesa Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Áríku 23:1-5

²⁸kokórigó áái súwasa irataró'a Káyavaasina naaúmpakemba Ísumba áí'maesa kámááni-anondakona pááimpa'a máankesa sésa íma Yútaa-kwaasiti naaúmpa'an-ivo ó'on-kwaasiti naaúmpa'a iyéta tíyótaasa í-tánómbá íya náúnavaiyaawe sésa íma íyúwana ²⁹Áróamáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátí kunákárúwena kuntísaa ena séna minkwáási nóinkakena aavimbá mayankánae séo súwasa ³⁰ímo sáwí'o uráinkakai íya áí'maeta túsino suwaná ³¹Páírátí séna keyááríka'a áí'mae'a kentí áamáambo makénten-umai simánkáaro súwasa miYútáá-ánón-kwáási sésa Áróamáani-kamaani-kwaasi moóráwaimbo tuvú'máímo utaiyávái aambá áúntukaawe sumbá ³²ááema Ísu simátimena séna taaira'á mói sínkamiya'a puwónámne siráin-aimba paárúwasa áí'maesamo kumbá mináíntávésa uwaná ³³Páírátí naaúmpa'a kuntuweréna iyéna Ísumba ááyena séna emá Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana ³⁴Ísu séna ená imáyavinkena sísaa ó. kwaási simámakaawa sísaa oónó súwana ³⁵Páírátí séna kemá íma Yútaa-kwaasima úne. ená kwaásiye mono-káwáá-kwáásiyé áí'maesa kesópa'a tiráavo norá ónasawa'iyó súwana ³⁶Ísu séna kemó kawáái'o úndama íma marapá'á kwáyáiyé. kemó kawáái'o úndamo marapá'ó kwáyáinkakai kesí kwayó-kwáási áái'a tíyáásino. Yútaa-kwaasi kembá tátoraavo sésa áái'a tíyáásino sésa tátokaawe. kemó kawáái'o úndama íma marapá'á kwáyáiyé súwana

³⁷Páírátí áísaa ena séna kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne. mindáyave'a marapá'á kumúnana masínkaraimba pó'a arupí-aimba kwésimatimune. arupí-aintavesamo aamoimó owáí kesááima kwéisaawe súwana ³⁸Páírátí séna nói-aina arupí-aimban-iyó siráíye.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-31, Mááka 15:6-20, Áríku 23:13-25

Páírátí simásuwena kunákáruwena Yútaa-kwaasitavena séna kwemó sáwí'o uráimbo simásímakaamba avakáá únda íma isáúmpo ³⁹tíyótaasa í-tánón-kánáá tintembá moórá-kwaasi ááyaawa'a ándávakemba ayúrankaundantemba minkánáámó tink'á Yútaa-kwaasiti kawáánará ayúrankanaumno tísaa ena súwasa ⁴⁰anónka'a sésa ímanivo kwembá íma ayúranke Párápásimba ayúrankaao suwaná Párápásima ááite tiyéna umóyánté in-kwáásímán-iyé sésa kwembá ayúrankaao siráawe.

19 ¹suwaná Páírátí i-kwáásí simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'-nesa ²anón-kwaasiti kánumo'an-iyé sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpímbá kuvérankesa naaeyayán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-iyé sésa umánkesa ³kanaáráá'a ankésa moórá-mora-umai kwenópa'a tésa sésa Yútaa-kwaasiti kawáánará óne sésa tiyáándeí tuvúto'na uráawe.

⁴tuvúto'na uwaná moórágwara'a Páírátí kunákáruwena amápa-kwaasiyavena séna maísáaro. íma sáwí'a uráintave'a áí'mae'a túranka'a máankaraana'a awánaaro. íma sáwí'a uráíye súwana ⁵Ísu kunákáruwena a'nómpímbá áwí-andagwara naaeyayán-únánkwátóigwara'a kunákáruwowa Páírátí simátimena séna minkwáásígómbá awánaaro súwasa ⁶mono-káwáá-kwáásíyé mono'-nánkár-í-kwáásíyé awánésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná Páírátí séna kwemá íma sáwí'a uráimba pó'a kemá íma tuvuwónaumpo keinárawa'a áí'mae'a taaira'á máyuvuworo súwasa ⁷Yútaa-kwaasi sésa kwemá séna Áánútu áánimba úne seémáyaimbanivo kentáásí amáánkoma séna mirámó síndawaimba tuvuwíyana puwíno símakaampimba póta tuvuwónaumne suwaná ⁸Áánútu áánimba úne siráin-aimba Páírátí isówana ávááraumai áá'a kówana ⁹naaúmpa'a kuntuaweréna umaéna Ísumba áísaa ena séna náávakewaiya'ono súwana Ísu iséna íma aái súwana ¹⁰Páírátí séna kemó áísaa únda nóra se íma aái kwéseno. kemó aaimó senasamó ésa ayúrankanaaowe. kemó senasamó ésa taaira'á tuvuwíyama puwíníyone. minásíráyámbá tokáumne súwana ¹¹Ísu séna Áánútumo minásíráyámbó ímo ámakainkakai íma toráasino. Áánútu ámakaiwo sí'maenamo enká'ó másínkaiwaina sáwí-mayaigoma ená sáwí-mayaigomba usáyaaitaraiye siráíye.

¹²Ísu súwana Páírátí mináímbá iséna séna nóra'íyo ke minkwáásí ayúrankanae'a kwéune súwasa Yútaa-kwaasi anónka'a sésa emó

ayúrankemo éma íma Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakona kwaási-i'a kwéone. Ísu séna kemá kawáánákómá úne siráintavai Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakomba usáyaaitanae siráintavai mindáyavaiye séma íma ayúrankaao suwaná ¹³⁻¹⁴Páírátí mináímbá iséna Ísumba áí'maena máápa'a óntan-ayaumá kwáyom-barupa'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba áwí'a Kápata-marupimba kumbéna aavimbá maitínkarom-barupa'a kumbéna Yútaa-kwaasiyavena séna kentí kawáánákómán-iyé súwana tíyótaasa í-tánón-kánáámá aavýaaraamba tíníye úwana ívékaamba kwáyá'wái sáwíyanka'a tíníye úwana Páírátí Yútaa-kwaasiyavena séna kentí kawáánákómán-iyé súwasa ¹⁵ímaniye sésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná Páírátí tísaa ena séna kentí kawáánákómbá taaira'á tuvuwíyane'a kwéowe súwasa mono-káwáá-kwáásí sésa Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanako kweyáama kentáásí kawáánákómán-iyé suwaná ¹⁶Yútaa-kwaasi tááigo usáyaaitontavena Páírátí séna Ísumba taaira'á tuvúwóro séna tímakaiye.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Áríku 23:26-43

¹⁷Páírátí timúwasa i-kwáásí Ísumba áí'maesa taaimá tuvuwónááon-taima kwenká'á ámúwana áúgwaata'maena tuvuwónááon-ayampa'a kúmba mináyámparé sésa áwí'a a'nómayaampare Yútaa-kwaasi tááivinkemba Kórígótaavare mináyámpá'á kúwasa ¹⁸taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaresa kae-kwáásírái Ísuna évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaresa Ísumba avumpimbá tuvúsúmarowana ¹⁹Páírátí kwená mayái-kwáásíyávéna séna Ísu Násáretivakewaima Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iyé sé'a agaimái taaira'á aráápamankaaro súwasa ²⁰kaumbo-kwáásí tááivinkemba Yútaa-kwaasi tááivinkenkwara Áróamáani-kwaasi tááivinkenkwara Kíríki-kwaasi tááivinkenkwara'a agaimái aráápamankarowasa sáwíva-kwaasi awánomba tuvúwún-ayampa'a anón-daopa'a egwaa'á kwáyontavai sáwíva-kwaasi mináúvámá awánésa táámpamai ísówasa ²¹Yútaa-mono-kawaa-kwaasi Páírátintavesa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iyé íma mirá simái agayáámpo kwemá séna Yútaa-kwaasiti kawááná'á úne mirá simái agayaaó suwaná ²²Páírátí séna á'a agaimakáumne siráiyé.

²³i-kwáásí Ísumba taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaronka'a kwená unáánkwátói maimaésa éiyainka'a taaímbaresa moórá-mora-i-kwaasi éiyain-kwaasi minúnánkwátói maimaésa moórá-ampaanta paákár-únánkwátói íma arúmakon-ampaantama maimaésa sésa ²⁴tararáivo séta aávéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaaitena mayáníyo sumbá Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna

kesí unáánkwátói taaímbai maimaésa moórá

kesí ampaantarátávésa aávéima tiyaráawe

sirónka'a pósa i-kwáásí mirá uráawe.

²⁵i-kwáásí mirá uwasa Ísuna kwaási taaira'á tuvúkón-taigona ááimpimbo máúmba Ísumba anówa úwana kwenáúngo Kórópasí awainínkó áwí'a Máriaa úwana Mágátáraa-naopakem-ininko áwí'a Máriaa úwasa miráumai-inimba taaignó ááimpimba máyówana ²⁶Ísu kwenanówamba awánéna kembá Yónimba suwánéna anówantavena séna mindá enáánimban-iyé séna ²⁷kentávéna séna mindá enanóman-iyé súwa'a isé'a kesí naaúmpa'a móankare'a kárákwiraumne.

Ísuma pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Máaka 15:33-41, Árúku 23:44-49

²⁸minkákémbá Ísu imáyáama éna amápa'-mayaima ánásaumne súmba sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaunda-mayai amápa'-mayai ánásasuwaumne séna Ísun-aii Áánútuna aúváivinkemba paárinintavena Ísu séna nontávái kwésinkaiye súwana ²⁹ándá-aran-domba ikaa'-nómbá anavéúmpimbá kwáyowana paru-táyánáma mindómpimbá tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimaena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá marówana ³⁰Ísu néna séna amápa'-mayaima ánásasuwaumne séna a'nómbá kívaikai avowa ayáámpimba kwenamambá to'maréna pukáiyé.

Ísuna akwámpimbá kwaantáándéi agaivaráin-kwasai.

³¹Ísu kweyááríka'a puwúwana Yútaa-kwaasima agándon-kanaama tíyótaasa í-tánón-kánáámá aaváyaaraamba tíniye úwasa pósa sésa agándai-kanaara'a puwíyan-kwaasi taaira'á máévo sésa Páírátinopa'a tésa sésa puwíyan-kwaasi íma úwoi tiyúwéwasa taaira'á máéro. tísamaima ankaisíyasa ááéma puwíyasa taairakémbá marapá'á maitiyúwáaro suwaná ³²Páírátí owé súwasa i-kwáásí Ísuna évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaron-kwaasi tísamaima koankaisésa ³³Ísunopa'a tumbá á'a pukóntavesa kwenáisamaima íma ankáisúmba ³⁴moórá-i-kwaasigo Ísuna akwámpimbá kwaantáándéi agaivówana naaegwára nonkwará'á kunkáiyé.

³⁵mindámó awánáúndawaima simátímakaumne. awáné'a árair-aimba súnda pó'a isé'a sé'a áraire sénááowe. ³⁶Áánútun-aii aúváivimba agaimaréna séna kwenayáátamba íma ankaisíníye agaimaréna sirónka'a pósa i-kwáásí mirá uráawe. ³⁷moóráva'a agaimaréna séna kwaantáándéimó agaiváíndawaimba avuwónááowe agaimaréna sirónka'a póna paáururáiyé.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Máaka 15:42-47, Árúku 23:50-56

³⁸Yósépima Árimátíyaa-naopakewaima Ísun-aii isówai póna Yútaa-anon-kwaasi táároi inkaiséna kwenáwí'a áuyotukomba póna

Ísuma puwúnka'a Páírátinopa'a téna séna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana Páírátí séna kanaámpó mayáníyone súwana Yósépi Ísun-auma komayówana ³⁹Níkótimasima ááéma Ísunopa'a no'wáamba tiráiwai áséi-kwiyumba úm-basawemba anóm-basawemba kae'á maimaéna Yósépimba kóái'maesarai ⁴⁰Ísun-auma komaimaésarai ampaantavímbá mináséi-kwíyúm-básawénkwárá'á asááúmaesarai tésarai Yútaa-kwaasi miráumai utaantembá pósarai miráumai utarááiyé. ⁴¹Ísumbo tuvúkáan-ayampa'a taai-kigáúmá kwáyowana utaráam-buri-aima ímo kwaási utaróm-buri-aima kwáyowasarai ⁴²agándai-kanaama sáwíyanka'a tíníyé sésarai mimbúrí-áímá egwaa'á kwáyontavesarai Ísumba mimpímbá máutaraaiye.

Ísuma pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-8, Mááka 16:1-8, Árúku 24:1-12

20 ¹sontará'á irataró'a íma sán-karowana Máriaa Mágátáaraa-naopaken-ininkoma utamánkaropa'a kwéna koawánómba murí-áígóná óikaken-ontamba maisukówana koawánéna ²isaaiséna Sáímoni Pítaante kenté tasímásiména séna kentáási anóndakon-áúma murí-áívínkémbá maimaéna náávára makááo súwakai ³Pítaae kesé utamánkóm-buri-aiva'a kónáe sékai ⁴isaaisékai kówayamba kemá Pítaamba kóyaaita kwé'a aiva'á murí-áívímbá kówánda ⁵kívaire'a ampaantawé su'mai kwáyomba awáné'a íma murí-áívímbá usáverááwánana ⁶Sáímoni Pítaa téna murí-áívímbá usáverena awánómba ampaantawé su'mai kwáyowana ⁷Ísu a'nónkákén-ámpáántá moór-ayampa'a kwáyowana awánówa'a ⁸murí-áívímbá aiva'á kówándawai usávere'a awáné'a sé'a árai'a pukáimpinkemba usásinkaiye séwándanivo ⁹Áánútun-aai aúvávímbe agaimaréna séna pukáíndavinkemba usásinaniye siráimba íma ísámai kawé'á ówáyamba ¹⁰kenkáisi naópakai kuráuye.

Ísu paárúwana Máriaa awánarain-kwasai.

Mááka 16:9-11

¹¹naaópa'a kówayana Máriaa murí-áígo óika'a ména ivi'á kwétena kívairena murí-áívímbá awánómba ¹²kae-kwáási kwayán-únánkwátóigwara'a Ísumba utamánkóm-barupimba mésarai moóráwai a'nómpá'á maúwana moóráwai aísamaiva'a maúwana umái máyóyana Máriaa tuwánówasarai ¹³sésarai menínínkóo nóintavai ivi'á kwétaano suyaná Máriaa séna kesí Ísóigomba maimaéna náávára makááo sé'a íma kwáyáisa'a kwéawanaumne ¹⁴simásuwéna tagwántámai awánómba Ísuma úmbanivo íma aúyówana ¹⁵Ísu séna menínínkóo nóin-ivira kwétewa nááwana kwéavakaa-ono súwana Máriaa séna taai-kigáúr'á tavíkaiwaima iyé-ímáyáá éna séna emó maimaémo nááva'o maké simásimiyo. komayánáivo súwana ¹⁶Ísu séna Máriaao súwana

mégwantena kwenááivinkemba séna Araponai súmba maanáipínkémhá kwántámai séna kesí Ísóigoo súwana ¹⁷Ísu séna kesivonópa'a íyóndayavai kwéumpo íma tátoraao. kesívárawaisai kosimátíme se kesivo kentivonópa'a iyúne. kesí Ísóigo kentí Ísóigonopa'a iyúne súwana ¹⁸Máryaa Mágátáraa-naopaken-ininko Ísuna kwayó-kwáási kosimátimena séna Ísóigomba awánáúmne séna Ísóigomo sún-aimba simátímakaiye.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Máaka 16:14-18, Áríku 24:36-49

¹⁹misóntááóná enónka'a Ísuna kwayó-kwáási Yútaa-anon-kwaasiyavena táá'a kówasa naaúmpa'a umésa ontá umái ítáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aánoumai máéro séna ²⁰ayáánarumpin-avigwara akwámpín-ávígwárá'a agaráátinkowasa miwítí Ísóigomba awánésa pósa ávááran-aamoi umánkówana ²¹Ísu moórágwara'a séna aánoumai máéro. kesivomó si'mákaintemba umái keinárawa'a ti'máráana'a kesí mayáímá komáyáaro séna ²²kwenááma aútimena séna Áánútun-amankomba tíménana kesé méniye. ²³sáwí-imayaamo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáámá ánásaniye. ímo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáámá úwoi kwaíkwai'a ínyé Ísu siráiyé.

Tómáasi Ísumba awánarain-kwasai.

²⁴Ísuma paárúwasa kwená kwayó-kwáási awánasuwonka'a Tómáasi kwááyu-awi'a ávárawaao kwemá ó'opa'a máyomba ²⁵túwasa simámesa sésa Ísóigoma paárisata awánáúmne suwaná Tómáasi séna ayáánarumpin-avigwara akwámpín-ávígwárá'ó awáné'o tátorekai sé'a pukáimpinkemba usásinkaiye súsino súwana ²⁶avakaeté-no'waamba maisuwésa Tómáasigwarar-umai ókwara'a kwená kwayó-kwáásíyé naaúmpa'a umésa ontá umái ítáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aánoumai máéro séna ²⁷Tómáasintavena séna siyáánarumpimba táto'mai awáné sukwámpímbá táto'mai awáné se kentávái kamparé sénavainivo áraire siyó súwana ²⁸Tómáasi séna kesí Ísóigoo emá kesí Áánútu óne súwana ²⁹Ísu séna ááéma íma suwánarempo kamparé siráandaniye. ívé'a suwánáanda po áraire kwésene. ímo suwánewaimo ésa árairemo sésamo ésa aamoi ésa tirumbá kawe'á ónááowe Ísu siráiyé.

³⁰Ísuma kwená kwayó-kwáási súranka'a ó'on-o'om-bayai-awaame'a agaráásinkowa'a évaka'a maankwándááivímbá íma agaimaráúndanivo évaka'a agaimakáumne. ³¹Ísuma Áánútu áánimba póna kwemá usásinankaiwaiman-iyé séna maanáúvámá agaimakáunda pó'a Ísuntavesa áraire sénááowe. mirámó síyawaimo ésa Ísuwe tarúmai maí'mai'a ónááowe sé'a mindáyave'a maanáúvámá agaimakáumne.

avakaeté-kwaasima Ísumba awánaraan-kwasai.

21 ¹naaémba Táípiriyasi-kwaaunkon-awampa'a Ísu miráumai paárúwasa kwená kwayó-kwáásí awánaraawe. ²kwená kwayó-kwáásí torupésa miwí túwí'a Sáímoni Pítaawe Tómasi kwááyu-awí'a ávárawaawe moóráwai Káríri-ayampakemba Kéna-naopaken-kwaasi áwí'a Nátáníyowe Sépéti ááninkaiye ó'on-kae-kwaasiye miráumai-kwaasi torupówana ³Sáímoni Pítaa simátimena séna noyáá'a kotoránáe'a kúne súwasa kesáágwara'a montá kónáeta kwéune sésa nompi-sípívimbá usámaaisesa kumbá no'wáámba noyááramai kwima-kwimar-umbá íma noyáá'a torówana ⁴irataró'a Ísu nonawámpá'a máyowasa íma aúyowana ⁵Ísu séna iyámpóiyono. noyáá'a tokááo súwasa ímaniye suwaná ⁶Ísu séna kwase-únámbá tiyáánúrapar-ayampa'a nompímbá túwéwana kumína'a noyáá'a asínáaro súwasa kwemó súnten-umai sáwíva'-noyaa'a asínówana mindómpí-sípívimbá íma kanaán-umai máráára'naraa éna ógwitowa'a ⁷kemá Pítaantave'a sé'a epínda Ísóigoman-íye séwánana Pítaa mináímbá iséna mayáímó mayáíndayavena paákákén-únánkwátói ayú'maromba minúnánkwátói maimái úmaena nompi-sípí tuwéna nompímbá ásávena nonáámááíva'a kúwana ⁸nonáámáái egwaa'á kwáyowata ó'on-kwaasiya mindómpí-sípí maimaéta kwase-únámbá tavisímaeta kówánda ⁹nonáámááíva'a ásávaawandaya iramá kwégowana noyáákware toónkwará'á kwéagayowata awánaawananya ¹⁰Ísu séna tóráan-doyaa'a évaka'a maimaé'a teró súwana ¹¹Sáímoni Pítaa nompi-sípívimbá usámaaisena kwase-únámbá tavisímaena nonáámááíva'a mámarowana anón-doyaa'a ¹²noyáá'a kwéna sáwíva'-noyaa'a kwáyombanivo kwase-únámbá íma tararówana tavisímaena nonáámááíva'a mámarowana ¹²Ísu simásimenaya séna tamandaaró súwata nááwa'ono séta áísaá óné séta ówánda íma áísaá eta Ísóigoma iyé-ímáyáámá ówánanaya ¹³Ísu noyáákware toónkwará'á maimái símakaintaawe. ¹⁴Ísu pukómpinkemba usásinomba kaeká'á paárúmba ívékwarakaamba paárúwata awánaraundayaawe.

Ísu Pítaantavena kesí kwaásira'a taviyiyó siráin-kwasai.

¹⁵toómbá násuwowana Ísuma Sáímoni Pítaantavena séna Yóni ááninko Sáímoniyo. miwímá usáyaaitewa enarumbá kwésimeno súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípi-araaka'a taviyiyó séna ¹⁶ókware'a Ísu áísaá ena séna Yóni ááninko Sáímoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípira'a taviyiyó séna ¹⁷kaumborá'á Ísu áísaá ena séna Yóni ááninko Sáímoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana kaumborá'á áísaá ena súntavena Pítaa arumbá umbái tówana séna Ísóigoo amápa-tantaa'a á'a

awánaraandayavai ená imáyáamo umánkaundagwara'a á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípira'a taviyiyó. ¹⁸árai'a simáme'a sé'a emá aú-kwaasima máyaanda po ená unáánkwátói ane'maké ená imáyáavinkemba úwoi kwénaaempo anónu'mai kéma enayáamba árútuwenasa ímo embó arááímo táíndava'a máankanaaowe Ísu séna ¹⁹mináímbó súmba Pítaamo miráumai taaira'á puwéna mindá Áánútu áwí'a mósá maráníye séna Pítaantavena séna kesirááíma kwaraaó siráíye.

Ísunte Yóninte mindáraití kwaásai.

²⁰Ísu Pítaantavena simásuwowana Pítaa kogwanténa moóráwaimba awánarai. ááéma toómbá narópa'a Ísun-aóká'á ména séna Ísóigoo nááwa ená kuntaru-kwáásí íníyo siráíwaimba ²¹Pítaa kogwanténa awánéna Ísuntavena áísa ena séna Ísóigoo minkwáásíndó súwana ²²Ísu séna kemó súndamo é'o é'a kwemó éna úwoi maambárará máyaina'a kemá kumónaumnemo súndamo éna íma endéín-ivo kendéímán-íye. emá kesirááíma kwaraaó Ísu súwasa ²³kwená kwayó-kwáásí íma kawé'á umái ísónkakemba sésa kwemá íma puwíníye sésa simátíma'mae kuwaná kwemá íma puwíníye Ísu íma mirá siráimbanivo kwemó éna úwoi máyaina'a kemó kumónaumnemo súndamo éna íma endéín-íye Ísu siráíye.

²⁴íma puwíníyemo siráan-kwaasi kemá Yóni úne. mináímbá kwésimatimatuwe'a aúvávimba kwéagaisuwaunda mináímbá árar-aimban-íye. ²⁵Ísumo mairáim-bayaima évaka'a agaé'a évaka'a íma agairáunda pó'a amápa'o agaisuwé'o é'a maranéí káátamaranaumpo náávava maránaumno sé'a sune.

kemá Yóni súnda-aimba ánásaiye.